

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Komparace vybraných komunikačních nástrojů v distančním vzdělávání

Comparison of selected communication tools in distance education

Barbora Šídová

Vedoucí práce: PhDr. Martin Kursch, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Školský management

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Komparace vybraných komunikačních nástrojů v distančním vzdělávání potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 2021

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Martinu Kurschovi, Ph.D. za konzultace a odborné vedení, které mi poskytl při zpracování této práce. Dále patří mé poděkování ředitelům a učitelům základních škol za spolupráci a poskytnutí podkladů pro výzkumnou část této bakalářské práce.

ABSTRAKT

Práce se zabývá využitím vybraných komunikačních nástrojů v distančním vzdělávání na vybraných základních školách. Teoretická část přibližuje formy vzdělávání, se kterými se můžeme setkat v rámci edukace v České republice. Dále popisuje zapojení moderních technologií do vzdělávacího procesu. A v neposlední řadě rozděluje vybrané komunikační nástroje, které je možné užít v synchronní či asynchronní komunikaci. Empirická část zaznamenává výsledky online dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 116 učitelů a 8 ředitelů základních škol v okrese Semily. Kvantitativní šetření bylo uskutečněné pomocí online dotazníku, který byl zaslán ředitelům základních škol, ředitelé pak dotazníky rozesílali svým kolegům. Šetření zjistilo změny ve využití vybraných online komunikačních nástrojů během pandemie Covid-19, která postihla Českou republiku i celý svět v letech 2020 a 2021. Výzkumné otázky jsou zaměřeny na online komunikační nástroje, na to, který z nich je nejvíce využíván a jaké jednotné platformy školy používají pro komunikaci s účastníky vzdělávání (žáky nebo zákonnými zástupci). V závěru výzkumu jsou také zmíněny názory učitelů a ředitelů, pro které je tato forma distančního vzdělávání zcela nová. Respondenti dále popisují pozitiva a negativa, která nacházejí v důsledku zavedení povinného distančního vzdělávání. Přehled komunikačních nástrojů z této práce mohou ředitelé škol využít jako inspiraci při výběru jejich konkrétní komunikační platformy. V závěru práce je shrnutí zjištěných dat z výzkumného šetření a posouzení, zda byl naplněn cíl této práce.

KLÍČOVÁ SLOVA

formy vzdělávání, komunikační nástroj, distanční vzdělávání, online výuka

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the use of selected communication tools in distance education at selected primary schools. The theoretical part describes the forms of education that we may encounter in education in the Czech Republic. It also describes the involvement of modern technologies in the educational process. And last but not least, it divides selected communication tools that can be used in synchronous or asynchronous communication. The empirical part records the results of an online questionnaire survey. The survey was attended by 116 teachers and 8 principals of primary schools in the district of Semily. The quantitative survey was conducted using an online questionnaire, which was sent to primary school principals, and principals then sent out questionnaires to their colleagues. The survey found changes in the use of selected online communication tools during of the Covid-19 pandemic, which affected the Czech Republic and the world in 2020 and 2021. Research questions are focused on online communication tools. Which is the most used and which unified school platforms are used to communicate with learners (pupils or legal representatives). At the end of the research, the opinions of teachers and principals are also mentioned. Especially for whom this form of distance education is completely new. Respondents also describe the positives and negatives that they find as a result of compulsory distance education. An overview of communication tools from this work can be used by school principals as inspiration when choosing their specific communication platform. At the end of the bachelor thesis is a summary of the data obtained from the research survey and assessment of whether the goal of this thesis has been met.

KEYWORDS

Forms of education, communication tool, distance learning, online education

Obsah

Úvod	7
1 Teoretická část	8
1.1 Formy vzdělávání	8
1.1.1 Prezenční vzdělávání	8
1.1.2 Dálkové vzdělávání	8
1.1.3 Distanční vzdělávání	8
1.1.3.1 Historie	10
1.1.4 E-learning	12
1.1.5 Distanční výuka na základních školách během pandemie Covid-19	13
1.1.5.1 Jaro 2020	13
1.1.5.2 Podzim 2020	14
1.2 Moderní technologie	16
1.2.1 ICT ve vzdělávání	16
1.3 Komunikační nástroje	20
1.3.1 Komunikace	20
1.3.2 Komunikační nástroje	21
1.3.2.1 Virtuální učebny	21
1.3.2.2 Platformy podporující online komunikaci	22
1.3.2.3 Školní informační systémy	23
2 Empirická část	27
2.1 Cíle a vymezení problému	27
2.2 Formulace výzkumných otázek a hypotéz	27
2.2.1 Postup	28
2.3 Použité metody	28

2.3.1	Dotazník	28
2.3.2	Typy položek v dotazníku a jejich formy	28
2.3.3	Struktura dotazníku	29
2.3.4	Charakteristika výzkumu	30
2.4	Výsledky výzkumného šetření	31
2.4.1	Charakteristika souboru	31
2.4.2	Vyhodnocení výzkumných otázek	35
2.4.3	Diskuze výzkumného šetření	73
	Závěr	75
	Seznam použitých informačních zdrojů	77
	Seznam příloh	81

Úvod

Téma této bakalářské práce je zvoleno na základě aktuální situace, která ochromila nejen Českou republiku, ale i celý svět. Celý rok 2020 a první čtvrtletí roku 2021, kdy byla dokončena tato bakalářská práce, byl zasažen pandemií Covid-19, která má dopady nejen na zdraví obyvatel, ale i na hospodářství, ekonomiku, vzdělávání nevylučuje. V březnu 2020 jsou školy kvůli epidemické situaci ze dne na den uzavřeny. Pro ředitele škol a jejich kantory nastala situace, se kterou se do této doby nesetkali. Situace, která přinesla řadu problémů a komplikací ve vzdělávání, ale i příležitostí a výzev. Výzev, kterým je nutné se v dnešní době postavit a zlepšit způsob vzdělávání. Technika je již několik let součástí našich životů. Mnoho učitelů se snaží atraktivit své hodiny využíváním počítačů, notebooků, tabletů nebo různých aplikací, kterými se snaží své žáky a studenty zaujmout, nejen nyní v online hodinách. Ve školách jsou však velké rozdíly, které Covid-19 ukázal a je potřeba s nimi nadále pracovat, aby se propast nezvětšovala. Klíčovou roli ve vzdělávání hraje komunikace, ať už se jedná o komunikaci v distanční nebo prezenční výuce. Nemusí jít však pouze o komunikaci mezi učiteli a žáky, ale také školou a zákonnými zástupci dětí. Ředitelé základních škol proto musí nastavit taková komunikační pravidla, aby vyhovovala všem účastníkům vzdělávání. Digitalizace, která je pandemií urychlena, dává možnost přiblížit se nejen svým žákům, ale také jejich rodičům, kteří nemusí čekat na informace z rodičovských schůzek, ale mohou mít přístup k informacím prakticky okamžitě.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. Teoretická část obsahuje obecné teze o formách vzdělávání, přibližuje také historický vývoj distančního vzdělávání. Dále popisuje informační a komunikační nástroje, které jsou využívány ve vzdělávání. V neposlední řadě je zde zmíněn zásah pandemie do českého školství a také obecné shrnutí komunikačních nástrojů, kterými lze komunikovat v distančním vzdělávání. Výzkum je zaměřen na základní školy, které se vzděláváním na dálku dosud neměly žádné zkušenosti. Hlavním cílem výzkumu je komparace vybraných komunikačních nástrojů, jejich využití a obecné výhody či nevýhody. Také to, jak probíhal vývoj využívání komunikačních nástrojů před a během pandemie Covid-19. Zmíněno je i případné sjednocení či nesjednocení komunikačních platforem jako základním nositelem informací v rámci škol. V závěru jsou zmíněny také názory učitelů a ředitelů základních škol na distanční vzdělávání.

1 Teoretická část

1.1 Formy vzdělávání

1.1.1 Prezenční vzdělávání

Průcha, Walterová, Mareš (2013, s. 219) v Pedagogickém slovníku rozdělují pojem prezenční vzdělávání podle typů škol. Základní a střední školy používají český ekvivalent denní forma studia. Tím se rozumí výuka, která je organizována každý den v pracovním týdnu během školního roku. Žáci a studenti jsou fyzicky přítomni výuce ve škole. Vysoké školy dříve používaly termín denní studium, označení prezenční studium uvedl zákon č.111/1998 Sb. Stejně jako na základních a středních školách se jedná o základní formu vzdělávání, studenti každodenně dochází do školy a jsou v osobním kontaktu s vyučujícími.

1.1.2 Dálkové vzdělávání

Dálkové vzdělávání probíhá mimo školu, studenti převážně středních škol se vzdělávají ze speciálních studijních materiálů. Odborný název však není ustálený, české školské statistiky zařazují dálkové studium mezi ostatní formy studia (externí, večerní a kombinované studium). Vysoké školy pohlíží na dálkové vzdělávání dvěma způsoby. Prvním je distanční studium, při kterém není student fyzicky přítomen ve škole a vzdělává se pomocí e-learningu. Druhým je termín kombinované studium, který spojuje prezenční formu a vzdělávání na dálku, tedy distanční studium. (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 43)

1.1.3 Distanční vzdělávání

Distanční vzdělávání je uváděno jako alternativa ke klasickému kontaktnímu vyučování. V odborné literatuře lze najít několik různých vymezení nebo i přímé formulace distančního vzdělávání.

Pedagogický slovník popisuje distanční vzdělávání jako formu studia, která probíhá pomocí médií. V předešlých letech především pomocí telefonu, rozhlasu či televize, nyní jsou nejvíce využívány počítače, které jsou připojeny na internet, a také elektronická pošta. (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 55)

Zlámalová (2008, s. 17) popisuje distanční vzdělávání jako multimediální formu řízeného samostudia, do kterého vstupuje a kterou koordinuje vzdělávací instituce. Vyučující, přesněji řečeno konzultanti či tutoři, jsou převážně fyzicky vzdáleni od vzdělávaných v průběhu vzdělávání.

Multimediálnost lze podle Černého et al. (2015, s. 35) chápat jako: „... účelné využití dostupných didaktických postupů a technických prostředků, kterými lze prezentovat učivo, komunikovat a provádět hodnocení výsledků studia.“

Distanční vzdělávání také popsala Evropská komise, která vymezuje tento druh studia v Memorandu o otevřeném distančním vzdělávání v Evropském společenství (1991), a to tímto způsobem: „Distanční vzdělávání (studium) je definováno jako jakákoliv forma studia, kde student není pod stálým či bezprostředním dohledem učitelů, nicméně využívá plán vedení a konzultace vzdělávací instituce či jiné podpůrné organizace. Distanční vzdělávání charakterizuje samostudium, a proto je silně závislé na didakticky kvalitním návrhu materiálů, které musí nahradit interaktivitu mezi studentem a vyučujícím, běžnou v prezenční výuce (volně přeloženo).“ (Zlámalová, 2008, s. 12)

Průcha a Míka (2000, s. 4-5) vymezují distanční vzdělávání dvěma směry. Studijní programy jsou často přizpůsobovány rozdílnosti cílových studijních skupin, tedy i jejich vzdělávacím potřebám. Druhý směr se opírá o vzdělávací technologie. Pomocí počítače a dalších technických prostředků je umožňováno studujícím pracovat se studijními materiály a komunikovat s vyučujícím, konzultantem.

Publikace Distanční vzdělávání pro učitele cituje Bartoňovou a Cimbálníkovou, (In: Černý et al., 2015, s. 36) kteří také zdůrazňují důležitost studijních materiálů a následné komunikační prostředky (audio a videozáznamy, počítačové programy, telefony, faxy, e-maily atd.), díky kterým se potřebné informace dostávají ke studentům. Podle nich lze distanční vzdělávání chápat jako vzdělávací proces, kde je výuka prováděna vyučujícím, který je v prostoru i čase vzdálen od studujícího. Student se účastní procesu řízeného sebevzdělávání.

Při využívání distančního studia je kladen důraz na samostudium, kdy vzdělávaný využívá vlastní zodpovědnost za vzdělávací postupy a cíle, kterých chce ve studiu dosáhnout. Tento systém je možné využívat prakticky pro každý druh vzdělávání, ať už krátké kurzy nebo studijní programy. Účastnit se mohou osoby bez rozdílu věku, avšak nejužívanější bývá ve vzdělávání dospělých. (Zlámalová, 2008, s. 12)

Distanční vzdělávání se také vyznačuje vysokou úrovní a komplexností studijního servisu, který umožňuje poradenství při volbě, sestavování studijního programu a plánování studia. Také distribucí všech studijních materiálů, konzultací po telefonu či emailem. (Průcha, Míka, 2000, s. 9)

Telnarová (2003, str. 6) vidí přínos této formy vzdělávání především v pokusu o řešení problémů spojených s nedostupností tradičních forem vzdělávání. Jako příklady uvádí vzdálenost studenta od vzdělávací instituce, časové předurčenosti tradičních forem vzdělávání, a také omezené dostupnosti tradičních forem vzdělávání pro hendikepované občany.

Na závěr autorka shrnuje: „*Distanční studium tedy umožňuje získání nových vědomostí a dovedností pro ty, kteří se z různých důvodů, ať již osobních, zdravotních, sociálních, finančních či jiných, nemohou účastnit prezenční formy studia a mají dostatečnou motivaci k samostatnému studiu.*“ (Telnarová, 2003, str. 6)

Distanční vzdělávání lze také kombinovat s dalšími formami vzdělávání např. korespondenčním, prezenčním nebo dálkovým. (Průcha, Míka, 2000, s. 9)

1.1.3.1 Historie

Autoři píšící o distančním vzdělávání uvádějí první zmínky do doby, kdy ještě neexistoval internet. Jako předchůdce této formy vzdělávání dokládají korespondenční formy studia.

Poštovní distanční vzdělávání (30.-90. léta 19. století)

Černý et al. (2015, s. 40) uvádí jako první zmínku zdokumentovaného systematického distančního vzdělávání kurz Caleba Philipse, který započal roku 1728 v Bostonu. Díky novinám Boston Gazette nabídl v inzerci čtenářům zasílání materiálů jednou týdně poštou.

Dále je zaznamenán kurz stenografie, který byl veden korespondenční formou Sirem Izaacem Pitmanem roku 1840. (Zlámalová, 2008, s. 26)

Individualizovaná forma výuky, při které jsou účastníci méně závislí nebo úplně nezávislí na svých vyučujících, je tedy datována již od poloviny 19. století. V této době v Anglii i Francii došlo k postupnému rozvoji korespondenční formy studia, která se pak rozšířila dále do Evropy, především Německa či Rakousko-Uherska. Koncem 19. století se korespondenční forma začala šířit do Ameriky, Kanady a Austrálie. (Zlámalová, 2008, s. 26)

University of London a Illionous Wesleyan University nabídly svým uchazečům v druhé polovině 19. století možnost vzdělávání pomocí korespondence. (Černý et al., 2005, s. 40)

Rychlý rozvoj především profesního vzdělávání pomocí korespondenčních kurzů nastává po druhé světové válce. V tomto období vzrostl ve Francii počet studujících na desettisíce, následně koncem 60. let přesáhl 100 000. Podobně tomu bylo ve Velké Británii a v SRN. (Průcha, Míka, 2000, s. 3)

Multimediální distanční vzdělávání (90. léta 19. století – 90. léta 20. století)

Prvním médiem, které umožňovalo oslovit v jedné chvíli velké množství lidí, kteří na sobě nejsou závislí místem nebo vzdáleností, bylo rádio. Za tímto vynálezem z roku 1895 stojí italský fyzik Marchese Guglielmo Marconi. Rádio bylo využíváno také k vysílání vzdělávacích a populárně naučných pořadů. (Šindlerová, 2005, s. 21)

Především během a po první světové válce, kdy nastal rychlý technický pokrok a zvýšené požadavky na vzdělávání, zasáhl do této sféry i rozvoj kinematografie a rozhlasového vysílání. První rozhlasové univerzitní kurzy zahájilo v roce 1937 Radio Sorbonne ve Francii. O dva roky později bylo též ve Francii založeno Národní centrum distančního vzdělávání – Centre National d'Enseignement á Distance. Radio Sorbonne řešilo především problémy spojené se základním a středním vzděláváním dětí a mládeže v okupovaných částech Francie. Na svých vlastních vlnových délkách poté začaly vysílat univerzity v Bordeaux, Lille, Nancy a Štrasburku. (Zlámalová, 2008, s. 26-27)

Kinematografie představovala nové dovednosti, které bylo možné využít ve výuce. K výuce cizích jazyků byly okrajově užívány gramofonové desky. K úplné vizualizaci vzdělávacího procesu přispělo také televizní vysílání, které bylo postupem času šířeno prostřednictvím kabelů a satelitů. Vznikala licencovaná univerzitní televizní vysílání Sorbonne (Francie), La Cinqieme (Francie), College of Air (Velká Británie). Firma Intel vyvinula začátkem 70. let první mikroprocesor, který umožnil rozvoj osobních počítačů. (Šindlerová, 2005, s. 21-22)

Internetové distanční vzdělávání (90. léta 20. století – současnost)

K rychlejšímu a snadnějšímu rozšiřování distančního vzdělávání přispěl zajisté vývoj počítačů a internetu. Tento pokrok vedl ke vzniku virtuálních univerzit, kde veškeré vzdělávání i jeho proces probíhá online formou. (Gold, Maitland, 1999, In: Klement, 2012, s. 20)

Texty, který jsou doplňovány používáním magnetofonických záznamů, videonahrávek, rozhlasu, televize a osobních počítačů, nadále zůstávají nejpodstatnějším studijním materiálem. Ve spoustě vyspělých zemích usnadňuje distanční vzdělávání zvyšování kvalifikace a změnu profesionální orientace dospělých. Státy již tuto formu vzdělávací opory zahrnují v nové legislativě. (Podškubková, Pospíšil, 2006, s. 12)

Prvním akreditovaným univerzitním pracovištěm je považována Jones International University, která začala v roce 1996 poskytovat vzdělávání zcela formou online, a to nejen na území Spojených států, ale i v celém světě. (Accredation, 2010, In: Klement, 2012, s. 20)

V Evropě je významnou institucí, která poskytuje vzdělávání výhradně distančně, Open University ve Velké Británii. Univerzita vznikla koncem 60. let za podpory britské královny a vlády. Hlavní myšlenkou bylo zpřístupnění vysokoškolského vzdělání i ostatním dospělým zájemcům, kteří nevyužili studia na vysokých školách během „studentských“ let. Uchazeči neprocházejí přijímacím řízením, přijímání jsou všichni bez jakýchkoliv rozdílů. Využití komunikačních a informačních technologií a propracovaného organizačního servisu mělo zajistit dosažení stejné kvality vzdělávání jako na tradičních vysokých školách. I přes několik počátečních oponentů univerzita funguje již přes 50 let. (Šindlerová, 2005, s. 24)

Vzdělávání online formou se v našich zemích začalo rozvíjet až po roce 1989 z důvodu tradičnějšího tzv. dálkového studia, které umožňovalo studium při zaměstnání, a proto bylo značně zastoupeno na středních i vysokých školách. (Palán, Langer, 2008, In: Klement, 2012, s. 20)

V současné době lze touto formou studovat kurzy v rámci celoživotního vzdělávání. Na vysokých školách je využívána v kombinaci s prezenčním studiem. (Podškubková, Pospíšil, 2006, s. 12)

1.1.4 E-learning

V oblasti vzdělávání související s distančním vzděláváním se v posledních letech můžeme setkat i s pojmem e-learning. Podle různých zdrojů je možné najít mnoho vymezení, jak tuto problematiku pochopit.

E-learning se velice dynamicky mění v čase, a to především díky moderním technologiím, které do vyučování a učení samotného přinášejí nové poznatky a možnosti, jak se s tímto procesem vzdělávat. Jeho výklady bývají široké a relativně nepřehledné. (Zounek, 2009a, s. 30)

Jedná se o souhrnný a složitý systém, do kterého jsou zapojeni lidé, kteří spolu pomocí počítačů a počítačových sítí komunikují, učí se a vyučují se navzájem. E-learning tedy nelze chápat jako počítačový systém, který si může kdokoli zakoupit, zapojit do elektrické sítě a učení pak již může probíhat bez jakékoliv další opory. (Andrews, Haythornthwaite, 2007 In: Zounek, 2009a, s. 30)

E-learning může být charakterizován jako vzdělávací proces, do kterého jsou zahrnuty počítače a informační a komunikační nástroje. Uskutečňuje se ve vzdělávacím prostředí, kde probíhá konkrétní vzdělávání se záměrem dosažení konkrétních vzdělávacích cílů. (Barešová, 2003, s. 26)

Je potřeba zmínit, že distanční vzdělávání a e-learning mají různé přístupy k vyučování a učení, tedy k procesu vzdělávání. Distanční vzdělávání v sobě zahrnuje nejen celý průběh vyučování a učení, ale také administrativu, ekonomiku studia, personální otázky a distribuci učebních materiálů. E-learning obsahuje teorii i praxi vzdělávacího procesu, ve kterém jsou používány moderní technologie. E-learning tedy nelze chápat jako nejnovější oblast distančního vzdělávání, nýbrž jako jeho jednu část, v tomto případě klíčovou – učení a jeho podporu. (Zounek, 2009a, s. 47)

Zounek (2009a, s. 47) shrnuje oba tyto pojmy: „*Distanční vzdělávání tedy může integrovat e-learning do svých vzdělávacích strategií nejenom v rovině praktického využití prostředků ICT v učení, ale může čerpat rovněž z poznatků teorie a výzkumu e-learningu. Takové poznatky pak mohou být využity pro další rozvoj distančního vzdělávání, ať už jde o čisté distanční formy studia, nebo o různé podoby studia kombinovaného.*“

1.1.5 Distanční výuka na základních školách během pandemie Covid-19

V souvislosti s nepříznivým vývojem epidemiologické situace onemocnění Covid-19, která postihla nejen Českou republiku, ale ochromila celý svět, vydalo Ministerstvo zdravotnictví mimořádné opatření. Opatření zakazovalo prezenční vzdělávání na všech typech škol z důvodu ochrany dětí, žáků i studentů před šířením tohoto onemocnění. Nařízení bylo vydáno 10. března s účinností den poté. (Vojtěch, 2020)

1.1.5.1 Jaro 2020

Školy byly nuceny okamžitě reagovat. Pro vedení škol nastala situace, se kterou se do této doby nesetkali. Stav přinesl pro mnohé řadu problémů a komplikací, pro některé však příležitosti a výzvy, kterým bylo důležité se postavit, a tím v mnohých případech zlepšit způsob vzdělávání. Vzdělávací instituce se potýkaly s otázkou, jak učit na dálku. Distanční výuka není automatický přechod na online výuku, tedy vzdělávání dětí v přímém přenosu na internetu. Distanční výuka představuje mnoho různých typů výuky, které učitel může kombinovat, a také přizpůsobovat věku a možnostem svých žáků. Ve školách jsou však velké rozdíly, které pandemie rozkryla. V souvislosti s touto situací to byla jednoznačně připravenost jednotlivých škol na využití digitálního vzdělávání, jejich technické zázemí nebo zapojení komunikačních a informačních technologií do vyučovacích hodin.

Tematická zpráva České školní inspekce (2020, s. 3-5) z května 2020 uvádí, že školy v prvních týdnech nastalé situace hledaly převážně způsoby, jak zajistit hladký průběh celého vzdělávání, a také komunikační platformy, skrze které by se se žáky a rodiči nejlépe spojily. Česká školní

inspekce uskutečnila v prvních 14 dnech měsíce dubna řízené telefonické rozhovory s řediteli téměř všech základních a středních škol. Cílem bylo popsat aktuální situaci v oblasti vzdělávání na dálku, zjistit potřeby škol a poskytnout jim metodickou podporu pro zvládnutí situace. Závěry této zprávy uvádí, že naprostá většina žáků základních i středních škol se zapojovala do distančního vzdělávání. Mezi školami byly i určité rozdíly, a to jak v rozsahu, tak i ve způsobu zapojení. Absence online komunikace byla zaznamenána u 11 % žáků neúplných a 16 % žáků úplných základních škol. Jako pozitivní vidí fakt, že většina žáků, která neměla možnost se zapojit do online komunikace, byla i přesto zapojena do vzdělávání na dálku. Avšak byla tu i část žáků (cca 9500 žáků základních a středních škol), se kterými nebylo navázáno žádné spojení, tím pádem nebylo vzdělávání realizováno žádným způsobem. Chybějící ICT vybavení nebo nedostatečné připojení k internetu bylo hlavní příčinou chybějící online komunikace některých žáků. Do jisté míry do této skupiny patří i ti žáci, kteří mají nízkou motivaci ke vzdělávání, nebo jsou méně podporováni ze strany rodičů, kteří byli v této situaci nuceni řešit i své vlastní pracovní či osobní záležitosti. Dle výsledků rozhovorů byla zjištěna nejsložitější situace v regionech s nízkým socioekonomickým statusem, a to především ve vyloučených lokalitách. Jako komunikační nástroje s rodiči a žáky byly využívány různé platformy. První stupně základních škol využívaly nejčastěji WhatsApp, Skype či Facebook, na druhém stupni ředitelé zmiňovali platformu Bakaláři a Google Classroom. Před vypuknutím pandemie využívala digitální technologie necelá pětina základních a středních škol. Nové podmínky distančního vzdělávání byly hodnoceny jako náročnější, avšak učitelé byli ochotni se této výzvě postavit.

1.1.5.2 Podzim 2020

Na konci srpna 2020 vstoupil v platnost nový paragraf §184a Školského zákona o zvláštních pravidlech při omezení osobní přítomnosti dětí, žáků a studentů ve školách. Novela stanovuje nová pravidla v případě, kdy nebude dětem a žákům umožněna osobní účast ve školách. Pokud bude omezena osobní účast ve školách, bude výuka probíhat distančně, a to podle školních vzdělávacích programů v odpovídající míře aktuálních okolností. Účast je pro žáky a studenty na rozdíl od jara 2020 povinná. Povinné distanční vzdělávání platí v krizových stavech podle krizového zákona nebo z nařízení Ministerstva zdravotnictví nebo Krajských hygienických stanic. Způsobem vzdělávání a jeho hodnocením v rámci distanční výuky se škola musí přizpůsobit vzdělávacím potřebám jednotlivého žáka. Například pokud žák nevlastní počítač, škola musí využít jiný způsob, jakým bude dítě nadále vzdělávat. (Zákon č. 349/2020 Sb.)

Povinnost poskytovat vzdělávání na dálku se vztahuje na základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy a jazykové školy s právem státní závěrečné zkoušky. Dětem v předškolním roce v mateřské škole, které mají předškolní vzdělávání povinné, je také distanční vzdělávání poskytováno. Především pokud většina dětí povinného ročníku chybí. (MŠMT, 2020a, s. 4)

Ministerstvo (2020b) také vydalo principy a zásady úspěšného vzdělávání na dálku, které si lze stáhnout na webových stránkách Ministerstva školství a tělovýchovy. Tyto zásady pomohou školám k uvědomění si, jakým způsobem nastalé situace řešit a přizpůsobit si výuku podle vlastních podmínek. Obsahují zásady komunikace, zapojení každého žáka do výuky, nastavení vlastních jasných pravidel (například povinnosti pro jednotlivé účastníky nebo určení vzdělávacího obsahu pro distanční vzdělávání). Zásady také apelují na podporu a vyhodnocování průběhu tohoto typu vzdělávání. Každá ze zásad, kterých by se školy měly držet, obsahuje i příklady, kde mohou instituce čerpat inspirace.

1.2 Moderní technologie

Informační a komunikační technologie (ICT z anglického Informatic and Communication Technologies) je široce používaný termín. Zahrnuje všechny technologie, které jsou používány pro práci s informacemi a komunikací. (Maněnová, 2009a, s. 5)

Chráška (In Maněnová, 2009a, s. 7) podotýká, že se nemusí jednat pouze o informační technologie, které probíhají skrze počítače, ale zahrnuje sem všechny způsoby práce s informacemi: tiskoviny, rádio, televize, notebooky a telefony, s nimi spojenou elektronickou poštu, klasické poštovní služby apod.

Mezi nejvíce používané zástupce moderních informačních a komunikačních technologií však stále patří počítače, internet a mobilní telefon. (Maněnová, 2009a, s. 7)

Tato zařízení jsou dnes známa svým využíváním mnoha funkcí v jednom přístroji. Například počítač může současně sloužit jako televize, rádio nebo telefon s možností uskutečnění videohovorů. Mobilní telefony přebírají funkce, které v dřívějších dobách zvládaly pouze počítače nebo specifické přístroje (záznamník, fotoaparát, přehrávač videa, prohlížeč webových stránek, satelitní navigace a jiné). (Zounek, 2009a, s. 96)

1.2.1 ICT ve vzdělávání

Dnešní generace dětí je obklopena různými technologiemi již od dětství. Na základních školách se proto stalo jejich zavádění do výuky nejen nezbytné, ale také potřebné. Informační a počítačová gramotnost se tak stává v budoucím životě nutností a je také potřebné tyto kompetence dále rozvíjet. (Brusenbauch Meislová, 2019, s. 37)

Informační a komunikační technologie v procesu výuky zastávají mnoho funkcí, některé z nich můžeme označit jako „klasické“, které se v rámci vzdělávání používají již skoro automaticky např. přímé řízení výuky, učení s pomocí počítačů, ověřování získaných vědomostí atd. (Maněnová, 2009b, s. 20)

Informační a komunikační technologie jsou zařazeny mezi povinné vzdělávací oblasti na základních školách pro 1. i 2. stupeň v České republice. Umožňují dětem získat základní dovednosti v ovládání moderních informačních technologií a výpočetní techniky, zlepšují orientaci v informačním světě, se kterými dále mohou pracovat a využívat je v dalším

vzdělávání. Tímto si také žáci zvyšují úroveň informační gramotnosti, kterou mohou využít v praktickém životě. (RVPZV¹, 2017, s. 38)

Zounek (2009b, s. 21-24) se věnuje především rovině učitelů, kterým využívání moderních technologií pomáhá ke zkvalitnění práce, a také s přípravou na výuku. V případě tvorby elektronických příprav usnadňují moderní technologie jejich tvorbu, ale také archivaci. Učitelé mají nepřeberné množství počítačových programů, pomocí kterých mohou vytvořit výukové materiály, a to nejen textové, ale i obrazové dokumenty, prezentace nebo interaktivní/multimediální výukové materiály, které kombinují obraz a zvuk. ICT umožňuje i jednodušší distribuci svým žákům prostřednictvím webových stránek, emailů či komunikačních platform. Při ukládání jednotlivých příprav je možná snadná aktualizace potřebných informací nebo úprava již hotových materiálů. V neposlední řadě mohou moderní technologie pomáhat učitelům při samotné výuce. Lze využít elektronické výukové materiály, se kterými mohou žáci pracovat aktivně při hodinách a nemusí pouze pasivně přijímat poznatky, které jim učitelé předkládají. Například sledovat pokusy, řešit úkoly, doplňovat chybějící údaje atp. Časté využití je i v případě opakování a testování žáků. Programy ulehčují učiteli přípravu, zadání je možné měnit podle aktuálních potřeb, je možné vytvořit několik zásob úkolů, které lze kombinovat. Výhodou je v mnohých případech automatická oprava a okamžité vyhodnocení testů. Interaktivní tabule povzbuzuje interaktivitu ve třídě, napomáhá názornosti, která vede v mnoha případech k objasnění a pochopení probírané látky. Nespornou výhodou zařazování informačních a komunikačních technologií je podpora komunikace. Učitelé díky nim mají možnost spojit se v hodinách s odborníky mimo prostředí školy pomocí komunikačních aplikací nebo videokonferencí. Obecně jde však o podporu všech účastníků školního vzdělávání (žáky, učitele, vedení školy, rodiče a mnohé další). Učitelé, kteří využívají ICT při svých hodinách, svým způsobem přispívají ke svému rozvoji a sebevzdělávání, ale také umožňují podporu a samostatné učení a motivaci svých žáků.

ICT nástroje, které jsou používány ve výuce, je nutné chápat jako jeden z audiovizuálních prvků didaktické techniky. Mají mnohem více možností než i ty nejmodernější didaktické prostředky. Nástroje mohou plnit základní didaktické funkce, mezi které patří přenos a sdílení informací, řízení procesů a činností, sběr, uchovávání a zpracování dat, a také zajišťování zpětné vazby. (Jandová, 1966, s.11, In: Klement et al., 2017, s. 53)

¹ RVPZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Informační a komunikační nástroje v dnešní době představují silný podnět k rozvoji moderních forem vzdělávání. Svým potenciálem mohou do vzdělávání přinést „novou“ kvalitu vzdělávání, která bude smysluplně využívat těchto nástrojů. Tradičních forem a metod vzdělávání nebude opomíjeno, důležitou složkou stále zůstává interakce učitele a žáka, či žáků mezi sebou. Podstatnou roli tedy stále hraje učitel, který musí umět pracovat s ICT nástroji, a také je následně implementovat do své výuky. (Klement et al., 2017, s. 65)

ICT patří mezi jednu z nejrychleji se rozvíjejících oblastí, ve které se člověk lehko ztratí. Některé technologické nástroje ztrácí svoji životnost velice brzy. V některých případech ji ztratí v okamžiku, kdy se začne nástroj používat. V tu chvíli je již zastaralý a je potřeba ho nahradit novým, mnohdy nekombinovatelným s ostatními verzemi. (Lévy, 2000 In: Zounek, 2009, s. 25)

Také se předpokládá, že každodenní používání ICT a trávení času na internetu či sociálních sítích pozitivně působí na rozvoj dětí v oblastech komunikace či vyhledávání a zpracovávání informací. Pravda je však mnohdy na opačné straně. Lidé, kteří tráví značné množství času na sociálních sítích, ztrácející schopnost mezilidské komunikace a jsou zahlceni velkým množstvím informací z různých zdrojů. V tomto případě dochází k neschopnosti ověřování těchto informací. Na základních školách, především na prvním stupni, je tedy důležitá role rodičů, kteří usměrňují využívání počítačů a ostatních technologií. (Kikuchi, Kato, Akahori 2002, In: Brusenbauch Meislová, 2019, s. 58)

Zounek (2009b, s. 25-26) rozděluje slabá místa při využívání ICT ve vzdělávání do tří úrovní, a to úroveň učitelů, úroveň škol a úroveň školského systému. Učitelé, kteří mají nedostatečné dovednosti se zacházením, nemají dostatečnou motivaci a jistotu. Mají strach ICT v hodinách používat, protože jsou jejich dovednosti v práci s moderními technologiemi velmi limitované. Tento fakt způsobuje nedostatečnou motivaci používání technologií ve své práci. Dalším slabým místem z pohledu učitelů je absence pedagogicky vzdělaných učitelů – učitelé jsou připravováni na manipulaci s technologiemi, ale ne na vzdělávací část určitého předmětu. Učitelé potřebují vzdělávací programy a kurzy, které budou věnovány jejich specifickým potřebám. Mezi bariéry na úrovni školy je zařazena chybějící nebo špatná kvalita technologické infrastruktury, zastaralé nebo špatně udržované počítače, nedostatek vhodných výukových programů, omezený přístup k ICT, které jsou pouze v počítačových učebnách. V neposlední řadě nedostatečné nebo úplně absentující začlenění ICT do fungování školy. Posledními slabými místy Zounek (2009b, s. 26) uvádí překážky na úrovni školského systému. Trvale nastavená struktura tradičních školských systémů, tradiční způsob hodnocení (hodnocení žáků

podle obsahu nikoliv sociálních či jiných schopností), omezující kurikulum nebo obsah vzdělávání mohou být slabým místem při využívání ICT ve vzdělávání.

1.3 Komunikační nástroje

1.3.1 Komunikace

Klement et al. (2017, s. 104) vymezuje komunikaci jako proces vzájemného dorozumívání. Pokud toto dorozumívání probíhá mezi lidmi, mluví o mezilidské či sociální komunikaci. Mezi specifické příklady sociální komunikace uvádí komunikaci pedagogickou, která je ohraničena časově i prostorově, je stanoven cíl i obsah komunikace mezi účastníky, kteří jsou určeni.

Vybíral (2000, s. 39) rozděluje komunikaci z hlediska synchronicity. Tedy na synchronní komunikaci, která probíhá mezi produktem a příjemcem ve stejný čas. Komunikace mezi účastníky cirkuluje, navzájem si vyměňují pozice, tímto způsobem hovoří o komunikaci tváří v tvář. Příkladem je telefonování, dotyková komunikace beze slov – stisk ruky. Asynchronní komunikaci popisuje jako výměnu informací, při které vzniká prodleva v čase mezi odesláním zprávy a její odpovědí. Komunikace se v tu dobu stává jednosměrnou fází. Příkladem jsou e-maily či záznamníky hovorů.

V elektronické komunikaci představují přenos informací v asynchronní komunikaci především e-maily, knihy návštěv, vzkazníky, blogy, podcasty, či SMS zprávy. Okamžitou reálnou časovou odezvu pomocí počítačových nebo mobilní sítí představují rádia, mobilní telefony, televize (přímé vstupy), internetová telefonie, chaty aj. (Kopecký, 2007, s. 23-35)

Při komunikaci v distančním vzdělávání může být komunikace mezi účastníky velmi různorodá. Nelze zapomenout na dřívější výměnu informací pomocí korespondence, výměnou disket či magnetofonových záznamů. Mimo osobní kontakt probíhá spojení pomocí telefonu, elektronicky (e-mail) nebo videokonferencemi. Podobnými formami jsou navazovány kontakty i mezi studujícími. Nejvíce jsou v tomto případě využívány diskuze na internetu, dále pak videokonference či jakákoliv sdělení, která jsou zasílána e-mailem. (Průcha, Míka, 2000, s. 9)

Komunikace, která probíhá v online prostředí, je odlišná od klasické komunikace mnoha rozdíly, především jde o místo/ čas, ve kterém jsou účastníci od sebe odděleni, a také přenos, skrze který se informace vyměňují. Jedná se především o techniku, tedy počítače, notebooky, mobilní telefony, webkamery apod. Druh této komunikace je velmi otevřený a neřízený a probíhá skrze velké množství komunikačních kanálů. Dalším rozdílem je možnost hromadné komunikace mezi větším počtem lidí, lze tedy komunikovat s kýmkoliv, odkudkoliv a kdykoliv. Důležité je také technologické zabezpečení, vybavení, díky kterému je elektronická komunikace uskutečňována. Nedílnou součástí je i počítačová gramotnost a věk účastníků, kteří běžně pracují s počítači. Komunikace může probíhat i anonymně, což umožňují přezdívky, a

tím pádem jsou popřeny společenské role účastníků, ať je to věk či společenské postavení. (Kopecký, 2007, s. 7-8)

1.3.2 Komunikační nástroje

V synchronní komunikaci musí být účastníci připojeni k internetu současně, komunikace tedy probíhá prostřednictvím internetu v reálném čase, která je velmi blízká lidské komunikaci, případně může jít o rychlou výměnu krátkých zpráv. (Zounek, 2009a, s. 117)

Díky rozvoji informačních a komunikačních nástrojů se umožnil přenos tradiční přímé i nepřímé komunikace přenést do virtuálního světa. Počítačem zprostředkovaná komunikace (Computer-Mediated Communication) tím přebírá další z možností sociální komunikace. Rozdílem od komunikace tváří v tvář je zprostředkování komunikačními médii, a tedy využití nepřímé formy interakce mezi účastníky. (Klement et al., 2017, s.107)

1.3.2.1 Virtuální učebny

Google Classroom

Společnost Google byla pro mnohé uživatele pouhým pomocníkem při vyhledávání informací. Avšak Google je dynamickou firmou, která je nyní známější i skrze rozsáhlou skupinu online aplikací, které je možné získat volně z internetu. V poslední době však tyto aplikace nacházejí využití i v online výuce a učení. V rámci aplikací existují individuální účty jednotlivých uživatelů, které jsou bezplatně vedeny i spravovány. Uživatel/jednotlivec (tedy student či učitel) může, ale nemusí, jednotlivé aplikace užívat ve spolupráci s ostatními kolegy. Tímto konceptem směřují Google aplikace k vytváření souhrnného osobního vzdělávacího prostředí, které si student může utvářet podle svých potřeb. (Zounek et al., 2016, s. 132)

Mezi hlavní společné znaky nejužívanějších nástrojů (Google Web, Google Scholar, Gmail, Hangouts, Google Classroom atd.) patří bezesporu neustálá online dostupnost a využívání služeb zdarma, možnost personalizace těchto služeb a sdílení dat, ke kterým mohou mít ostatní přístup. Google také disponuje velkým objemem úložiště dat svých nástrojů pro uživatele. (Zounek et al., 2016, s. 133)

Google Apps pro vzdělávání poskytuje nový nástroj, který umožňuje učitelům vytvářet a spravovat úkoly, komunikovat se svými žáky či studenty v rámci jednotlivých kurzů, a také jim poskytovat rychlou a efektivní zpětnou vazbu. Pomocí Disku Google mohou své práce spravovat, zpracovávat a odevzdávat zadané úkoly. Aplikace umožňuje komunikovat se svými učiteli nebo ostatními spolužáky prakticky kdykoliv. Učitelé mají přehled o plnění jednotlivých úkolů a mohou tak poskytovat přímou a okamžitou zpětnou vazbu svým žákům. (Google, 2020)

Aplikace Google Classroom je zdarma pro všechny, kteří mají vytvořený osobní účet Google. Google uvádí, že mezi výhody používání Učebny patří snadné nastavení, úspora času, přehlednější organizace, lepší komunikace díky posílání oznámení. (Google, 2021)

Google Classroom je e-learningový nástroj od společnosti Google. Kurzy v Učebnách jsou členěny na streamy, ve kterých jsou řazeny úkoly, oznámení a komentáře. Příspěvky jsou řazeny chronologicky. Zakladatel streamu může svým účastníkům přiřazovat práva, díky kterým mohou vkládat komentáře či upravovat dokumenty. (Maněna, 2015, s. 81-82)

Microsoft Teams

Microsoft pomocí Office 365 umožňuje platformu Microsoft Teams, která je jako verze pro školy zdarma. Platforma obsahuje konverzace, hovory, obsah a aplikace (Outlook, Word, Excel, PowerPoint aj.) na jednom místě. (Microsoft Teams, 2021a)

Microsoft Teams také umožňuje uskutečnit velká živá vysílání, kterých se může účastnit až 10 000 účastníků. Během hovorů lze snadno chatovat s účastníky a sdílet obsah, který je možné nahrávat. (Microsoft Teams, 2021b)

Platforma Teams umožňuje také propojení s dalšími nástroji či aplikacemi, které lze během vzdělávacích videohovorů využít (například Canvas, FlipGrip, Kahoot!). Teams má i možnost cloudového úložiště, funguje online a je dostupné pro počítače s operačními systémy Windows a Mac Os, lze jej také stáhnout do mobilních telefonů podporujících Android i Apple iOS. Videohovorů se může zúčastnit až 49 účastníků, jejichž obličeje je možné vidět najednou i v prostorech virtuální třídy. Teams také umožňuje rozdělení žáků do různých skupinek, které mohou spolupracovat v jednom čase a zpětně se přihlásit do hlavní schůzky. (Nadace O2, 2021)

1.3.2.2 Platformy podporující online komunikaci

Skype

Skype umožňuje kromě telefonování po internetu, konferenčních hovorů a videohovorů také zasílání textových zpráv. Nabízí širokou řadu funkcí, například zasílání souborů, odkazů, nahrávání hovorů nebo sdílení pracovní plochy. Při konferenčních hovorech spolu mohou komunikovat desítky účastníků. Řada služeb je poskytována zdarma. (Zounek, 2009a, s. 117-118)

Tým Skype přidal několik nových funkcí, například zvednout ruku. Tuto funkci je možné využít během skupinového hovoru, účastník zapne funkci, tím se virtuálně hlásí o slovo, aniž by přerušoval ostatní v konverzaci. Skype byl původně určen pro telefonování přes internet, další

funkcí je zpoplatněné volání přes Skype na pevné linky nebo mobilní telefony. Videohovory jsou umožňovány až 50 účastníkům. Skype je k dispozici pro Windows, iOS, Android. (Skype, 2021)

WhatsApp

Původní záměr vzniku aplikace WhatsApp byla jiná možnost posílání SMS zpráv. Během několika let se aplikace vyvíjela a nyní už podporuje nejen posílání zpráv, ale také přenos fotografií, videí, dokumentů, hlasové hovory nebo je možné sdílet svojí aktuální polohu. WhatsApp obsahuje koncové šifrování pro zvýšení bezpečnosti při posílání veškerého obsahu. Tato aplikace je zdarma. Aplikace podporuje operační systémy mobilních telefonů Android i iOS pro mobilní telefony společnosti Apple. WhatsApp lze stáhnout i do osobních počítačů. (WhatsApp, 2020)

Google Hangouts

Google Hangouts je aplikace od společnosti Google, která umožňuje posílat online textové zprávy, fotografie nebo videa. Aplikace je zadarmo, avšak je potřeba mít založený účet u společnosti Google. Videohovory lze uskutečnit až s 10 účastníky. Aplikace Google Hangouts podporuje operační systém Android i iOS, lze jej stáhnout do osobních počítačů, tabletů či mobilních telefonů. (Hangouts Google, 2021)

Google Meet

Google Meet je novější verzí výše zmíněné aplikace Google Hangouts. Je založen především na videokonferencích, kterých se v případě neplacené verze může zúčastnit až 100 účastníků. Služba Meet patří do základních služeb Google Workspace (dříve Gsuite ve vzdělávání). Pro účastnění se videohovorů není potřeba žádná registrace, lze jej spustit přes internetové prohlížeče. Pro jejich zahájení je potřeba vlastnit Google účet. Během videokonference je možné sdílet obrazovku či připravenou prezentaci. Google Meet je kompatibilní s operačními systémy iOS i Android. Přínosem této aplikace, například pro potřeby vzdělávání neslyšících žáků či zlepšování komunikace v cizím jazyce, je živý přepis rozpoznávání řeči. Nyní je k dispozici pouze v anglickém jazyce. (Google Meet, 2021)

1.3.2.3 Školní informační systémy

Bakaláři

Bakaláři patří mezi školní informační systémy v České republice. Všechna technická řešení jsou přizpůsobována jednotlivým školám. Mezi produkty patří evidence žáků a školních

zaměstnanců i školní matrika. Rodiče jsou od vedení školy informováni pomocí internetové žákovské knížky. Systém Bakaláři umožňuje také generátor rozvrhů hodin, elektronickou třídní knihu, která obsahuje i tematické plány. (Bakaláři, 2021)

Ondřej Košek jako školitel webinářů pro Projekt SYPO zmínil především usnadnění zadávání domácích úkolů pomocí systému Bakaláři. Učitelé mohou do systému zapsat, co probírali, a poté zadat úkoly. Ředitelé mohou jednotlivým účastníkům nastavovat práva ohledně přidávání příspěvků či plnění úkolů. V březnu 2020 systém Bakaláři přidal možnost výukových zdrojů pro některé vyučované předměty. V rámci tohoto informačního systému je možné sdílet dokumenty, vkládat úkoly, které jsou pouze informativního typu (např. naučte se básničku) nebo s evidencí vypracování, kde je možné žákům zadat úkol, který po vypracování vloží zpět do systému. Úkoly, které žáci odevzdávají po termínu, změní svoji barvu na červenou. Je možné vkládat domácí úkoly s přílohou, pokud to škola umožňuje. Součástí Bakalářů je komunikační systém Koments, nástěnka pro jednotlivé třídy, na kterou se mohou psát obecné zprávy pro vybrané účastníky, ať jsou to žáci či jejich zákonní zástupci. (Projekt SYPO, 2020) Aplikaci lze stáhnout do mobilních telefonů či tabletů s operačními systémy Android nebo iOS.

Škola online

Škola online je webová aplikace pro mateřské, základní, střední a vyšší odborné školy, dostupná 24 hodin denně pomocí internetu. Zpracovává veškerou školní agendu, mezi kterou patří školní matrika, výkaznictví, rozvrh a suplování, tisk vysvědčení, evidenci školních úrazů nebo propojení s docházkovým systémem žáků. Škola online umožňuje informování účastníků o možných změnách v rozvrhu či školní akci. Aplikace spolupracuje se společností SCIO, která umožňuje přijímat výsledky z interních systémů pro testování studijních předpokladů uchazečů. Pomáhá také s agendou přijímacího řízení, poskytuje informace o počtu přihlášek, splnění podmínek přijetí nebo odevzdání zápisového lístku. Škola online také nabízí inventarizaci majetku, díky které má vedení, ale i pedagogický sbor, přehled o zapůjčených pomůckách. Školní informační systém poskytuje spojení se službou Microsoft Office 365, tím se zlepšuje komunikace i spolupráce a škola ušetří finanční prostředky. Pomocí SMS či e-mailů je možné jednoduše informovat rodiče či zaměstnance, systém umožňuje sledování doručení nebo kdo si již zprávu přečetl. Škola online je placenou aplikací, kterou mohou školy na zkoušku využít zdarma, cena za rok užívání se pak odvíjí od typu školy, počtu žáků a služeb, které škola bude využívat. (Škola online, 2021)

Na webináři pořádaným Projektem SYPO, který se uskutečnil 2. 4. 2020 na platformě YouTube popisoval školitel Martin Keller jakým způsobem se dají pomocí informačního školního

systému Online škola zadávat či odevzdávat žákům domácí úkoly. Při zadávání úkolů je možné vkládat odkazy na výuková videa, například na youtube.com, možnost propojení úložiště s Microsoft či Google. Zadávání úkolů je možné odesílat celé třídě nebo pouze konkrétním žákům. Učitelé ve svých složkách předmětů vidí, kolik úkolů již zadali, do jakého předmětu a komu byl úkol přidělen nebo jaký je termín odevzdání, kolik žáků úkol odevzdalo nebo bylo hodnoceno. Úkol je možné přečíst či vrátit zpět s novým termínem odevzdání. Také je možné jej ohodnotit známkou nebo slovním hodnocením. Pokud učitel známku do systému zadá, rodiče či zákonní zástupci mohou toto hodnocení okamžitě vidět. Umožňuje online zápisy škol. (Projekt SYPO, 2020) Mobilní aplikace jsou ke stažení v Google Play či App Store.

Moodle

Moodle vznikl v roce 2002 jako open source aplikace, která je zdarma. LMS² Moodle je používán po celém světě, tedy je jej možné používat v běžných jazykových variantách. Moodle umožňuje zakládání tematických kurzů, automatické nebo vlastní hodnocení účastníků kurzů, žáků či studentů. Úlohy pro testování lze ukládat pro pozdější použití, dále je rozdělovat podle obtížnosti. Výsledky jednotlivých úloh a odpovědí studentů a následně jejich hodnocení lze přeposílat do jiných externích systémů. Ověřování totožnosti probíhá pomocí externích systémů například e-mailem. Moodle je propojen s externími aplikacemi a zdroji. Uživatelé mohou diskutovat na diskuzních fórech, účastnit se dotazníků či anket a používat studijní materiály. (Maněna, 2015, s. 80-81)

Platforma Moodle nabízí pro pedagogy, administrátory a studenty kompletní a integrovaný nástroj, který podporuje vzdělávání elektronickou formou. Moodle umožňuje zobrazovat aktuální, minulé a budoucí kurzy spolu s úkoly, které mají účastníci splnit. Obsahuje kalendář, který dokáže sledovat termíny jednotlivých kurzů, skupinové schůzky nebo osobní události. V základním systému Moodle je 14 typů aktivit například úkoly, chat, ankety, shromažďování úloh nebo nástroj wiki, který umožňuje studentům vytvářet společný dokument podobně jako je stavěna Wikipedia. Možné je také přetahování souborů z cloudového úložiště (MS OneDrive, Dropbox, Google Drive). (Moodle, 2021)

Aplikace je dostupná pro všechna zařízení, která mají operační systémy Android, iOS a Windows Phone. Maněna jako hlavní výhodu aplikací uvádí možnost prohlížení vzdělávacího obsahu i bez připojení k internetu a upozornění na jednotlivé aktivity, provázanost s telefonním

² LMS – Learning management system

seznamem, tedy možností kliku na telefonní číslo, a tedy okamžité spojení s konkrétním uživatelem. (Maněna, 2015, s. 123)

2 Empirická část

Empirická část je zaměřena na tvorbu a realizaci výzkumného šetření pomocí dotazníků. Cílem je komparace vybraných komunikačních nástrojů, které jsou využívány v distančním vzdělávání na základních školách v okrese Semily. Popisuje jejich oblíbenost, případné výhody či nevýhody z pohledu pedagogického sboru. Zaznamenává průběh pandemie Covid-19 z hlediska využívání vybraných komunikačních nástrojů, dále také případnou jednotnost komunikačních platforem na základních školách.

2.1 Cíle a vymezení problému

Školy byly na jaře 2020 postaveny před neočekávaný problém v podobě uzavření všech typů škol, někteří žáci se do škol již do konce školního roku vůbec nevrátili. Dle epidemiologické situace se očekávalo, že školní rok 2020/2021 bude také zasažen pandemií Covid-19, a proto se školy na tento fakt musely řádně připravit. Tato práce se zaměřuje na základní školy, které do této doby neměly žádné zkušenosti s distančním vzděláváním. Bylo zapotřebí vybrat takový komunikační nástroj, skrze který by bylo možné nadále uskutečňovat vzdělávání, a to v online prostředí.

Cílem výzkumu je porovnání komunikačních nástrojů z hlediska jejich využití. S tím souvisí i otázky, které jsem si položila před výzkumem: Jakým způsobem se změnilo užívání komunikačních nástrojů v průběhu pandemického roku? Došlo k následnému sjednocení? Jaké jsou jejich výhody, či případné nevýhody? Kdo stál za výběrem komunikačního nástroje? Jsou učitelé spokojeni s tímto výběrem? Jaký názor mají účastníci vzdělávání na distanční výuku?

2.2 Formulace výzkumných otázek a hypotéz

1. Jaký komunikační nástroj je v distančním vzdělávání nejpoužívanější?
 - Hypotéza č.1: Nejpoužívanějším komunikačním nástrojem v distančním vzdělávání je MsTeams, protože je oproti jiným komunikačním nástrojům považován za všestranný.
2. Jakým způsobem se změnilo využití komunikačních nástrojů během pandemie?
 - Hypotéza č. 2: Zavedením povinné distanční výuky na základní škole došlo k většímu využití synchronních komunikačních nástrojů v porovnání s asynchronními.
3. Mají školy jednotnou platformu a kdo tuto platformu vybral?

- Hypotéza č. 3: Ředitelé vybírali takové platformy, které jsou komplexnější a umožňují uspokojovat všechny potřeby distančního vzdělávání.

V této nové situaci se nabízí i výzkumné otázky, které souvisí přímo s distančním vzděláváním.

4. Jaký je pohled učitelů a ředitelů základních škol na distanční vzdělávání?

- Hypotéza č. 4: Učitelé se nejvíce obávají ztráty sociálních vazeb v důsledku zavedení povinného distančního vzdělávání na základních školách.

2.2.1 Postup

Při zpracování výzkumu jsem postupovala takto:

- Vyhledávání informací, které se týkají metod výzkumu a dané problematiky.
- Studium odborné literatury.
- Vytvoření dotazníků pro učitele a ředitele základních škol.
- Vyhledání vhodného online nástroje pro zpracování online dotazníků.
- Oslovení základních škol v okrese Semily.
- Odeslání informačního e-mailu s online odkazy na dotazníky.
- Seznámení pedagogického sboru s důvodem výzkumu a představení mé osoby.
- Realizace výzkumu.
- Po ukončení výzkumu zhodnocení a zpracování výsledků.

2.3 Použité metody

2.3.1 Dotazník

Dotazník je v pedagogickém výzkumu velice často využívanou metodou pro získávání dat. Vysoká oblíbenost zapojení dotazníku do výzkumných šetření je dána především údajnou jednoduchou strukturou. Předem připravené a důkladně formulované otázky dotazníku jsou logicky seřazeny a respondenti, dotazované osoby, odpovídají především písemně. Nepochybnou výhodou je umožnění rychlého shromáždění dat, které je možné získat od velkého počtu respondentů. (Chráska, 2016, s. 158)

2.3.2 Typy položek v dotazníku a jejich formy

Chráska (2016, s. 158) upozorňuje na často používaný termín „otázka“ na místo položky, který je vhodnější a více vypovídající. Jednotlivé položky nemusí mít vždy formu otázky. Jako příklad uvádí formu pokynu: „Vyberte tvrzení, se kterým souhlasíte“.

Formy položek v dotazníku:

Uzavřené (strukturované) položky

Uzavřené položky nabízí tázaným osobám vždy varianty odpovědí, je jasné dán počet předem připravených odpovědí, ze kterých si musí vybrat. Předem připravené odpovědi jsou pro respondenty v mnoha případech jednodušší a ochotněji dotazníky vyplňují. (Chráska, 2016, s. 160)

V případě, že bychom v dotazníku neuvedli některou z možných odpovědí a dotazovaný si nedokázal vybrat, využívá se položky „jiná odpověď“, při které může respondent doplnit položku vlastní odpovědí. Tyto položky jsou nazývány polouzavřené. (Chráska, 2016, s. 161)

Otevřené (nestrukturované) položky

V otevřených položkách mohou respondenti bez omezení vyjádřit svůj názor. Hlavní výhodou je vyjádření hlubšího názoru ke zkoumané problematice. Avšak tento typ odpovědí je mnohem složitější na vyhodnocování. (Chráska, 2016, s.160)

2.3.3 Struktura dotazníku

Dotazník je rozdělen do čtyř oblastí. První oblast je zaměřena na vzdělávací technologie, jejich využívání před pandemií a následnou podporu ze strany školy při hromadném uzavírání škol. Druhá část zjišťuje oblíbenost a využívání jednotlivých komunikačních nástrojů. Využívání před uzavřením základních škol a během první a druhé vlny uzavření základních škol z důvodu pandemie Covid-19. Dále také zda škola využívá jednotnou komunikační platformu, jak je doporučováno ze strany Ministerstva školství a tělovýchovy. Třetí část zjišťuje postoj učitelů základních škol k distančnímu vzdělávání. Obecné informace o dotazovaných osobách je obsažen ve čtvrté oblasti.

Dotazníky byly vytvořeny pro učitele a pro ředitele základních škol. Těmito dotazníky jsem chtěla získat více pohledů na danou problematiku. Dotazník pro pedagogy je tvořen 20 otázkami týkajícími se výzkumných otázek a 4 otázkami, které zjišťovaly obecné informace o respondentech. Většina otázek je uzavřeného typu. Respondenti měli na výběr 3-12 možností. Dotazník pro ředitele obsahuje 21 otázek, které jsou podobného znění jako v dotazníku pro učitele. U ředitelů mě zajímalo především jakou podporu poskytl svým zaměstnancům při přechodu na distanční výuku a kdo vybíral konkrétní komunikační nástroje pro komunikaci s žáky a zákonnými zástupci. K získání informací od pedagogů a ředitelů byl využit anonymní

dotazník vlastní tvorby, který byl vytvořen pomocí online nástroje Google Forms. Po získání odpovědí jsem začala všechna data vyhodnocovat.

2.3.4 Charakteristika výzkumu

Ve výzkumné části této práce jsem předkládala dva dotazníky. První byl určen pro učitele základních škol, druhý byl přidělen ředitelům těchto základních škol v okrese Semily. Dotazník byl anonymní, zjišťoval pouze pohlaví, věk, praxi ve školství a zda vyučují na prvním, druhém či obou stupních základní školy.

2.4 Výsledky výzkumného šetření

2.4.1 Charakteristika souboru

Výzkum byl proveden na základě dotazníků, které byly rozeslány na e-mailové adresy ředitelům základních škol. Ti se poté postarali o jejich distribuci k učitelům prvních i druhých stupňů. V okrese Semily je celkem 48 základních škol, z toho 21 škol má oba stupně vzdělávání, na tyto byl výzkum zaměřen. Do výzkumu, který probíhal v březnu 2021, se zapojilo 8 ředitelů a 116 učitelů.

Vyhodnocení obecných informací o respondentech

Výzkumu se zúčastnilo 116 učitelů vybraných základních škol a jejich ředitelů.

Vyhodnocení účasti dotazníkové šetření pro učitele

Tabulka 1: Zastoupení učitelů dle pohlaví a věku

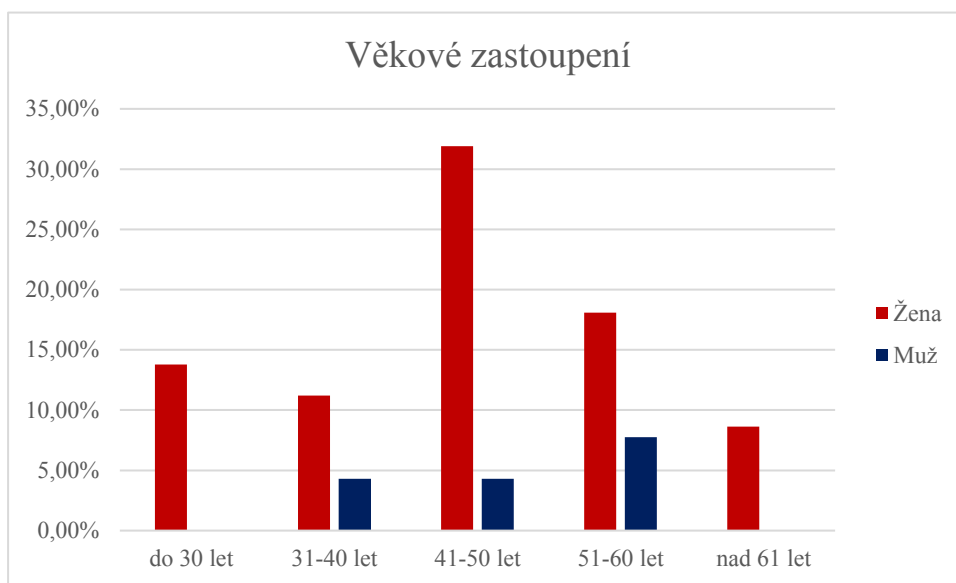
	Žena		Muž		Celkem	
	Počet	Vyjádření v %	Počet	Vyjádření v %	Počet	Vyjádření v %
do 30 let	16	16,49 %	0	0,00 %	16	13,79 %
31–40 let	13	13,40 %	5	26,32 %	18	15,52 %
41–50 let	37	38,14 %	5	26,32 %	42	36,21 %
51–60 let	21	21,65 %	9	47,37 %	30	25,86 %
nad 61 let	10	10,31 %	0	0,00 %	10	8,62 %
	97		19		116	

Tabulka 1 uvádí zastoupení věkových skupin v rámci pohlaví. Procenta vychází z celkového počtu žen, tedy 97, u mužů z celkového počtu 19.

Tabulka 2: Procentuální zastoupení věkových skupin podle pohlaví

	Žena	Muž
do 30 let	13,79 %	0,00 %
31–40 let	11,21 %	4,31 %
41–50 let	31,90 %	4,31 %
51–60 let	18,10 %	7,76 %
nad 61 let	8,62 %	0,00 %

Graf 1: Grafické znázornění věkového složení podle pohlaví

(Zdroj: vlastní zpracování)

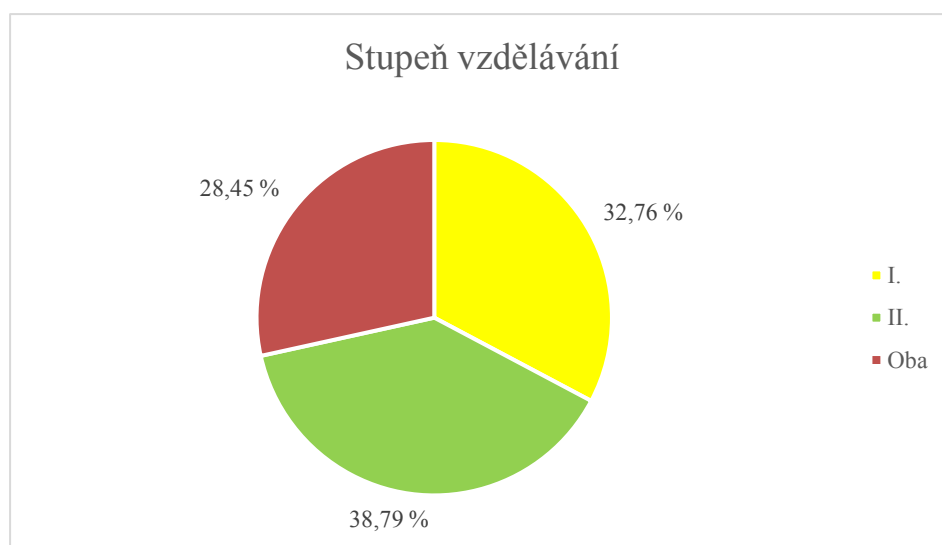
Z tabulky (viz. Tabulka 2) je patrné, že markantní skupinou je věkové rozmezí 41-50 let, především ženy, kterých se zúčastnilo 37. Nejpočetnější skupinu mužů tvoří věkové rozmezí 51-60 let, 7,76 % (viz. Graf 1). Z pedagogů do 30 let věku se zapojilo 16 žen (13,79 %). 11,21 % žen a 4,31 % mužů patří do věkové skupiny 31-40 let. Zkušenější pedagogové ve věku 51-60 let tvořili 25,86 % z celkového počtu respondentů, tedy 21 žen a 9 mužů (viz. Tabulka 1). Žen nad 61 let se zapojilo 10. Z grafu 1 vidíme, že ve věkových skupinách do 30 let a nad 61 let se neúčastnil žádný muž.

Zastoupení respondentů na jednotlivých stupních základní školy

Tabulka 3: Zastoupení učitelů na jednotlivých stupních

	Žena		Muž		Celkem	
	Počet	Vyjádření v %	Počet	Vyjádření v %	Počet	Vyjádření v %
I. stupeň	37	31,90 %	1	0,86 %	38	32,76 %
II. stupeň	31	26,72 %	14	12,07 %	45	38,79 %
Oba	29	25,00 %	4	3,45 %	33	28,45 %

Graf 2: Grafické znázornění zastoupení učitelů na jednotlivých stupních

(Zdroj: vlastní zpracování)

Výzkumného šetření se zúčastnilo 38 pedagogů, kteří učí na prvním stupni, 37 žen a 1 muž. Učitelů druhého stupně se zúčastnilo 45 pedagogů, 31 žen a 14 mužů (viz. Tabulka 3). Tato skupina tvořila největší procentní zastoupení ze všech věkových skupin, 38,79 %. Na obou stupních základní školy učí 33 (28,35 %) pedagogů. Ženy tvořily 25 % z celkového počtu respondentů, muži byli pouze 4. Tato skupina byla nejméně početná. Graf (viz. Graf 2) ukazuje rozložení stupňů, na kterých respondenti vyučují.

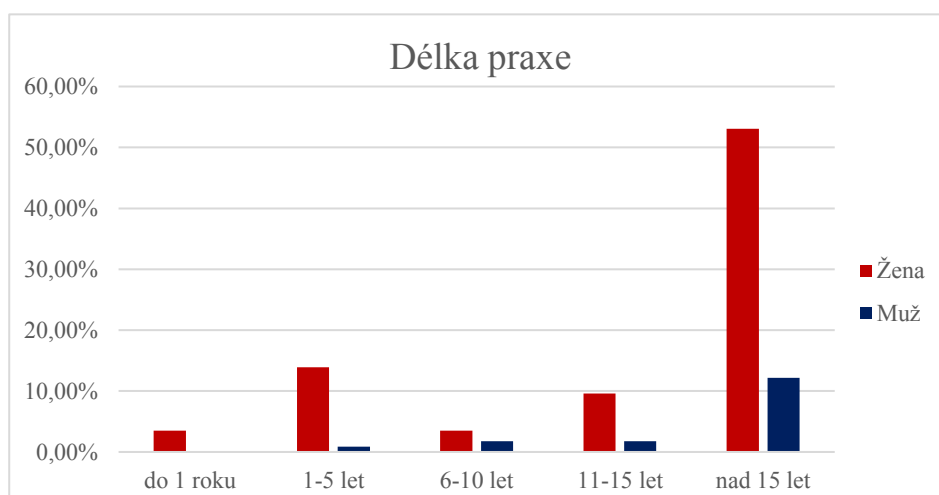
Délka praxe na pozici učitele

Tabulka 4: Zastoupení učitelů podle praxe³

	Žena		Muž		Celkem	
	Počet	Vyjádření v %	Počet	Vyjádření v %	Počet	Vyjádření v %
do 1 roku	4	3,48 %	0	0,00 %	4	3,48 %
1–5 let	16	13,91 %	1	0,87 %	17	14,78 %
6–10 let	4	3,48 %	2	1,74 %	6	5,22 %
11–15 let	11	9,57 %	2	1,74 %	13	11,30 %
nad 15 let	61	53,04 %	14	12,17 %	75	65,22 %

³ 1 učitelka nechtěla uvádět délku své pedagogické praxe, proto se v tabulce a v grafu vychází z hodnoty 115 respondentů. Ve všech ostatních otázkách je zahrnuta.

Graf 3: Grafické znázornění zastoupení učitelů podle praxe

(Zdroj: vlastní zpracování)

Vizuálně vidíme (viz. Graf 3), že největší skupinu pedagogů tvoří ženy s praxí 15 let a více. Celkem do této skupiny spadá 75 pedagogů (viz. Tabulka 4), což je 65,22 % všech pedagogů, kteří se zapojili do výzkumného šetření. Nejméně učitelů je ve skupině do jednoho roku (4 ženy). Složení 1-5 let praxe tvoří 16 žen a 1 muž. 5,22 % z celkového počtu respondentů tvoří skupinu 6-10 let praxe. 11-15 let praxe má odučeno 13 pedagogů (11,30 %).

Vyhodnocení účasti dotazníkové šetření pro ředitele

Výzkumného šetření se zúčastnilo 8 ředitelů škol, kteří mají oba stupně vzdělávání základní školy a jsou v okrese Semily. Celkem bylo osloveno 21 ředitelů.

Na otázky z dotazníku odpovídalo 5 žen a 3 muži. Všechny ženy tohoto dotazníkového šetření byly ve věkovém rozmezí 51-60 let. 4 ředitelky mají své základní školy v obcích, které nemají více než 1500 obyvatel a jsou ve funkcích 7, 8, 19 a 20 let. Ředitelka, která je 9 let na pozici ředitele, řídí školu v obci nad 1500 obyvatel. Všichni muži, kteří se účastnili šetření, mají základní školy v obcích nad 1500 obyvatel, ředitel ve věkovém rozmezí 31-40 let je ve funkci 8 let, ředitel ve věkovém rozmezí 41-50 let je ve funkci 15 let a ředitel ve věkovém rozmezí 51-60 let vykonává funkci ředitele 10 let.

2.4.2 Vyhodnocení výzkumných otázek

Výzkumná otázka č. 1: Jaký komunikační nástroj v distančním vzdělávání je nejpoužívanější?

Pro získání odpovědí jsem využila odpovědi na otázky 5 a 6 z dotazníku pro učitele.

Hypotéza 1: Nejpoužívanějším komunikačním nástrojem v distančním vzdělávání je MsTeams, protože je oproti jiným komunikačním nástrojům považován za všestranný.

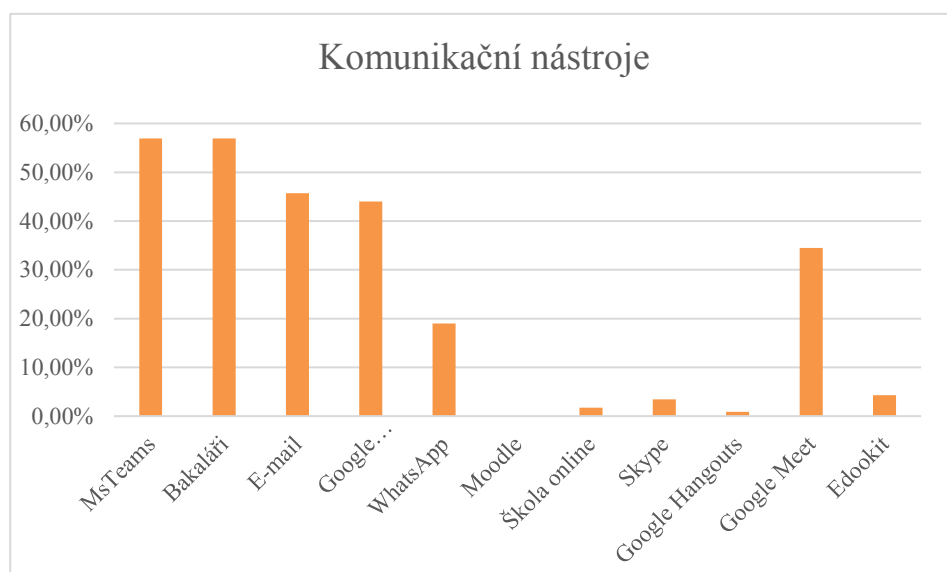
Otázka č. 5 z dotazníku pro učitele: Který z uvedených komunikačních nástrojů využíváte v distančním vzdělávání nejčastěji? Jejím cílem bylo zjistit, jaký komunikační nástroj využívají pedagogové k online komunikaci nejčastěji.

Tabulka 5: Nejčastěji používaný komunikační nástroj v distančním vzdělávání⁴

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
MsTeams	66	56,90 %
Bakaláři	66	56,90 %
E-mail	53	45,69 %
Google Classroom	51	43,97 %
WhatsApp	22	18,97 %
Moodle	0	0,00 %
Škola online	2	1,72 %
Skype	4	3,45 %
Google Hangouts	1	0,86 %
Google Meet	40	34,48 %
Edookit	5	4,31 %

⁴ Někteří učitelé uváděli více než jeden komunikační nástroj, který užívají nejčastěji. Výchozí hodnota je tedy 116 pro každý komunikační nástroj a zobrazuje počet uživatelů konkrétního komunikačního nástroje.

Graf 4: Grafické znázornění využívání komunikačních nástrojů

(Zdroj: vlastní zpracování)

Z grafu (viz. Graf 4) je možné vidět, že nejčastěji používaným komunikačním nástrojem v distančním vzdělávání je platforma MsTeams a školní informační systém Bakaláři. Tuto odpověď zvolilo 56,9 % ze všech zúčastněných pedagogů. Druhým nejčastěji používaným komunikačním nástrojem je e-mail, takto odpovědělo 45,69 % učitelů. Google Classroom uvedlo 51 učitelů (viz. Tabulka 5), a tím se stal třetím nejčastěji používaným komunikačním nástrojem. Google Meet, používá 40 pedagogů (34,48 %). WhatsApp jako platformu, která umožňuje kromě výměny textových zpráv také videohovory, uvedlo 22 učitelů. Edookit zapojuje do distančního vzdělávání 4,31 % respondentů, Skype používají 4 učitelé. Školní informační systém Škola online je využívána dvěma pedagogy, Google Hangouts využívá pouze jeden pedagog. Moodle neuvedl ani jeden respondent.

Otázka č. 6. z dotazníku pro učitele: Jaké jsou výhody (alespoň 3) Vámi vybraného nástroje?

Cílem šesté otázky bylo zjistit, jaké jsou výhody vybraného komunikačního nástroje.

Tabulka 6: Vyhodnocení otázky 6⁵

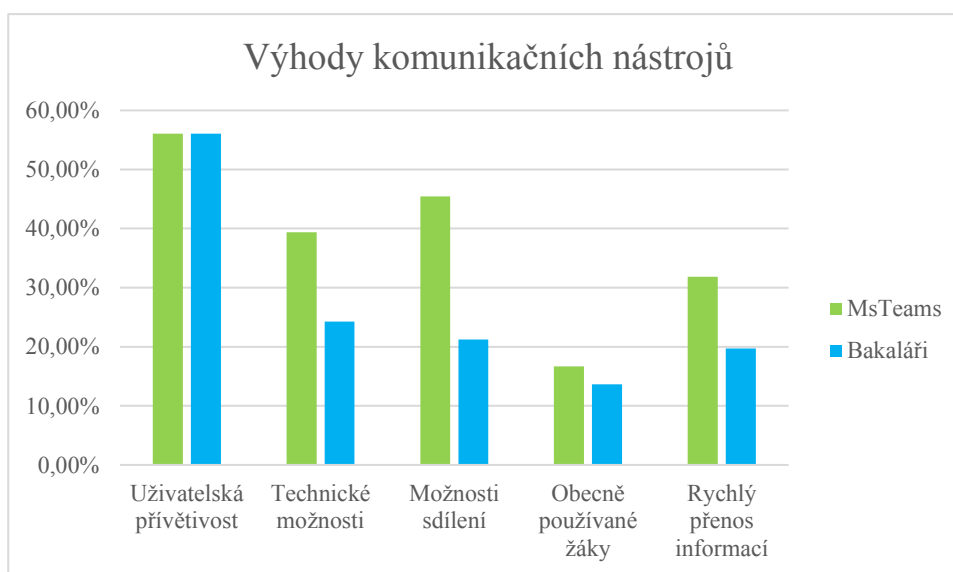
		Uživatelská přívětivost	Technické možnosti	Možnosti sdílení	Obecně používané žáky	Rychlý přenos informací
MsTeams (66)	Počet odpovědí	37	26	30	11	21
	Vyjádření v %	56,06 %	39,39 %	45,45 %	16,67 %	31,82 %
Google Classroom (51)	Počet odpovědí	39	17	17	7	10
	Vyjádření v %	76,47 %	33,33 %	33,33 %	13,73 %	19,61 %
Google Meet (40)	Počet odpovědí	28	11	8	7	1
	Vyjádření v %	70 %	27,50 %	20 %	17,50 %	2,50 %
Google Hangouts (1)	Počet odpovědí	1	0	0	0	1
	Vyjádření v %	100 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	100 %
Bakaláři (66)	Počet odpovědí	37	16	14	9	13
	Vyjádření v %	56,06 %	24,24 %	21,21 %	13,64 %	19,70 %
Moodle (0)	Počet odpovědí	0	0	0	0	0
	Vyjádření v %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Škola online (2)	Počet odpovědí	2	1	1	0	0
	Vyjádření v %	100 %	50 %	50 %	0,00 %	0,00 %
Skype (4)	Počet odpovědí	3	1	1	0	0
	Vyjádření v %	75 %	25 %	25 %	0,00 %	0,00 %
WhatsApp (22)	Počet odpovědí	10	5	0	0	5
	Vyjádření v %	45,45 %	22,73 %	0,00 %	0,00 %	22,73 %
E-mail (53)	Počet odpovědí	33	5	1	0	12
	Vyjádření v %	62,26 %	9,43 %	1,89 %	0,00 %	22,64 %
Edookit (5)	Počet odpovědí	3	0	1	4	2
	Vyjádření v %	60 %	0,00 %	20 %	80 %	40 %

- **Uživatelská přívětivost** byla vytvořena pro skupinu odpovědí – jednoduchost, přehlednost, provázanost, jednoduché ovládání.

⁵ V Tabulce 6 se vychází z počtu uživatelů konkrétního komunikačního nástroje.

- Odpověď **Technické možnosti** byla vytvořena pro skupinu odpovědí – nabídka dalších nástrojů, rychlost, aplikace v mobilu, vše na jednom místě.
- Odpověď **Možnosti sdílení** byla vytvořena pro skupinu odpovědí – dokumenty, obrazovka, videa, obrázky, cloudové úložiště.
- Odpověď **Obecně používané žáky** byla vytvořena pro skupinu – jednotnost, celoškolní používání.

Graf 5: Grafické znázornění výhod nejpoužívanějších komunikačních nástrojů

(Zdroj: vlastní zpracování)

Graf 5 ukazuje, jaké výhody učitelé vidí u komunikačních nástrojů, které používají nejčastěji. Uživatelé MsTeams a Bakaláři se v 56,06 % shodují na uživatelské přívětivosti, pod kterou uvádějí jednoduchost, přehlednost, provázanost a jednoduché ovládání. Technické možnosti, tedy nabídku dalších nástrojů, které se dají při online výuce využít, rychlost, aplikace v mobilu a také vše na jednom místě, vidí jako výhody 39,39 % uživatelů MsTeams a 24,24 % uživatelů Bakaláři. Uživatelé MsTeams v 16,67 % kladně hodnotí sdílení dokumentů a cloudové úložiště, tyto funkce uvádí i 21,21 % uživatelů Bakaláři. Celoškolní používání a jednotnost vyzdvihuje 16,67 % učitelů, kteří pracují v prostředí MsTeams, 13,64 % učitelů, kteří využívají Bakaláře. Rychlý přenos informací je výhodou pro 31,82 % uživatelů MsTeams a pro 19,70 % uživatelů Bakalářů. Přednosti, které uživatelé vidí na ostatních vybraných komunikačních nástrojích jsou zaznamenány v Tabulce 6.

Diskuze k výzkumné otázce č. 1: Jaký komunikační nástroj v distančním vzdělávání je nejpoužívanější?

Nejpoužívanějšími komunikačními nástroji jsou shodně MsTeams a Bakaláři. Microsoft Teams byl označen 66 respondenty, stejně také 66 učitelů uvedlo školní informační systém (viz. Tabulka 5). Respondenti vybírali více komunikačních nástrojů, proto se součet všech odpovědí nerovná počtu respondentů. MsTeams se dostal na místo nejvyužívanějšího komunikačního nástroje, zřejmě pro jeho raketové používání v online komunikaci, které je možné vidět i v grafu (viz. Graf 9). Učitelé jej začali v hojné míře používat od nového školního roku. Stal se prakticky jejich hlavním komunikačním zdrojem, především při komunikaci se žáky. Díky MsTeams mohou být učitelé s žáky v každodenním spojení, a to i prostřednictvím videohovorů, které MsTeams ovládá. MsTeams také učitelé uváděli jako jednotnou platformu (viz. výzkumná otázka č.3). Do dotazníků učitelé i ředitelé uváděli především kombinace těchto dvou platforem, minimálně se objevoval systém Bakaláři samostatně. Školní informační systém Bakaláři je dle mého názoru na školách již déle zaveden. Slouží především jako zdroj informací pro rodiče či zákonné zástupce žáků. Internetová komunikace pomocí e-mailů byla ve výzkumu uváděna jako třetí nejčastější nástroj, skrze který učitelé stále hojně komunikují. Google Classroom je online virtuální třída, ve které se mohou účastníci chovat skoro stejně jako v klasické třídě uvnitř školy. Pokud by se tohoto výzkumného šetření zúčastnili všichni učitelé oslovených škol, jsem přesvědčena, že tato virtuální třída by konkurovala v četnosti užívání právě MsTeams, který má podobnou uživatelskou nabídku. Google Meet byl v dotazníku uváděn spolu s Google Classroom. Myslím si, že učitelé uváděli tuto kombinaci především pro jejich provázanost a sdílení jednotlivých nástrojů či dokumentů. Dalším důvodem by mohlo být také to, že Meet umožňuje videohovory, které mohou nahradit osobní setkávání prezenční výuky. Tuto funkci samostatný Google Classroom neovládá. Meet je novější verze Google Hangouts, který naši respondenti nevyužívají. Domnívám se, že pokud již učitelé mají nastavenou jednotnou komunikaci pro žáky, v tomto případě MsTeams a Bakaláře jako zdroj informací pro rodiče, nepotřebují nadále hledat další komunikační platformy. Proč jsou nejvyužívanějšími komunikačními nástroji MsTeams, Bakaláři a e-mail je dle mého názoru proto, že škola určila tyto nástroje jako jednotné nástroje pro komunikaci. V dotazníku učitelé často uváděli kombinaci těchto tří nástrojů. Pro učitele je důležité jednoduché ovládání, sdílení dokumentů, přehlednost, rychlost přenosu informací, ale i cloudové úložiště a nabídka dalších nástrojů, které mohou dále využívat.

Vzhledem k výsledkům, které vyplynuly z otázek můžeme **Hypotézu 1**: Nejpoužívanějším komunikačním nástrojem v distančním vzdělávání je MsTeams, protože je oproti jiným komunikačním nástrojům považován za všestranný, **potvrdit**.

Výzkumná otázka č. 2: Jakým způsobem se změnila online komunikace před a během pandemie?

Hypotéza 2: Zavedením povinné distanční výuky na základní škole došlo k většímu využití synchronních komunikačních nástrojů v porovnání s asynchronními.

Pro získání odpovědí jsem využila z dotazníku pro učitele otázky číslo 8, 9, 10, 11 a 17.

Z dotazníku pro ředitele otázku číslo 19.

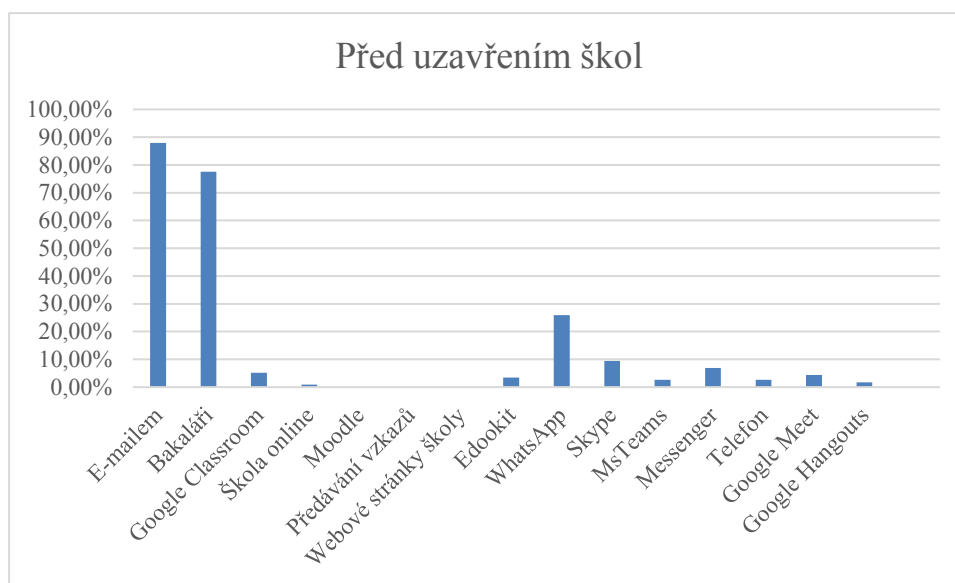
Otázka č. 8 z dotazníku pro učitele: Jakým způsobem jste komunikoval/a online před uzavřením škol (v rámci vzdělávání)? Úkolem bylo zjistit, jakým způsobem komunikovali učitelé online před uzavřením škol, především v rámci vzdělávání.

Tabulka 7: Online komunikace před uzavřením škol⁶

		Před uzavřením				Před uzavřením	
		Počet	Vyjádření v %			Počet	Vyjádření v %
Asynchronní komunikační nástroje	E-mail	102	87,93 %	Synchronní komunikační nástroje	WhatsApp	30	25,86 %
	Bakaláři	90	77,59 %		Skype	11	9,48 %
	Google Classroom	6	5,17 %		MsTeams	3	2,59 %
	Škola online	1	0,86 %		Messenger	8	6,90 %
	Moodle	0	0,00 %		Telefon	3	2,59 %
	Předávání vzkazů	0	0,00 %		Google Meet	5	4,31 %
	Webové stránky školy	0	0,00 %		Google Hangouts	2	1,72 %
	Edookit	4	3,45 %				

⁶ Respondenti uváděli více možností.

Graf 6: Grafické znázornění online komunikace před uzavřením škol

(Zdroj: vlastní zpracování)

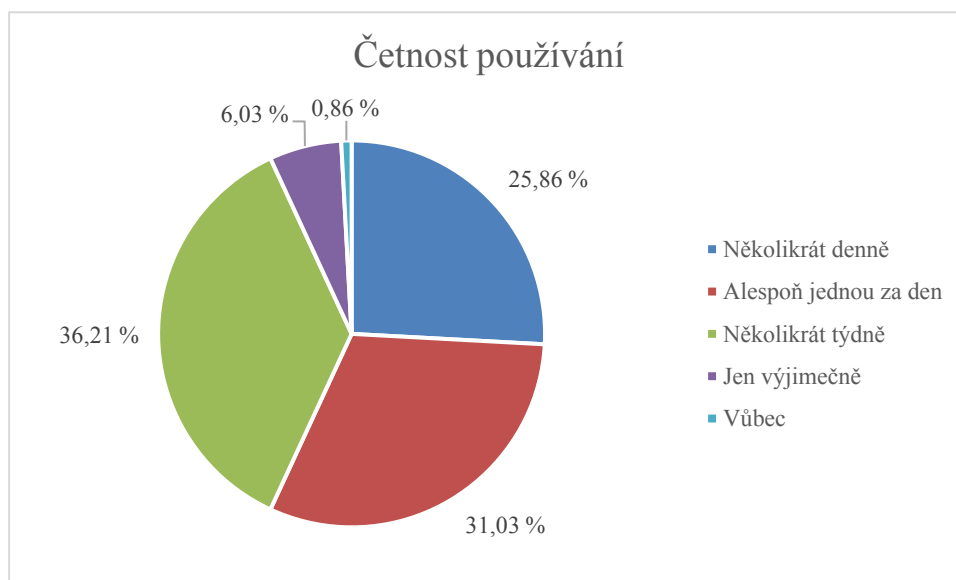
Před uzavřením škol komunikovali učitelé online především prostřednictvím e-mailů. Tuto odpověď uvedlo 87,92 % respondentů (viz. Graf 6). Dalším používaným online komunikačním nástrojem byl školní informační systém Bakaláři, takto odpovědělo 77,59 % pedagogů. Google Classroom k online komunikaci využívalo 6 učitelů (viz. Tabulka 7). 4 učitelé používali informační systém Edookit. Skupinu asynchronních nástrojů, které nikdo před uzavřením škol nepoužíval, tvoří Škola online, Moodle, komunikace skrze webové stránky a předávání psaných vzkazů pro žáky. Synchronní komunikační nástroje nebyly před uzavřením škol využívány mnoha učiteli. Nejvíce učitelé využívali aplikaci WhatsApp, kterou uvedlo 25,86 % respondentů, dále také v malé míře Skype 9,48 % respondentů. MsTeams zkoušeli 3 pedagogové. Online komunikaci pomocí aplikace Messenger uvedlo 8 učitelů (6,90 %).

Otázka č. 9 z dotazníku pro učitele: Jak často jste komunikoval/a skrze tyto komunikační nástroje? Otázka devátá měla za cíl zjistit, jak často učitelé komunikovali skrze tyto komunikační nástroje před uzavřením škol v důsledku pandemie Covid-19.

Tabulka 8: Četnost užívání komunikačních nástrojů před uzavřením škol

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Několikrát denně	30	25,86 %
Alespoň jednou za den	36	31,03 %
Několikrát týdně	42	36,21 %
Jen výjimečně	7	6,03 %
Vůbec	1	0,86 %

Graf 7: Grafické znázornění četnosti užívání komunikačních nástrojů před uzavřením škol

(Zdroj: vlastní zpracování)

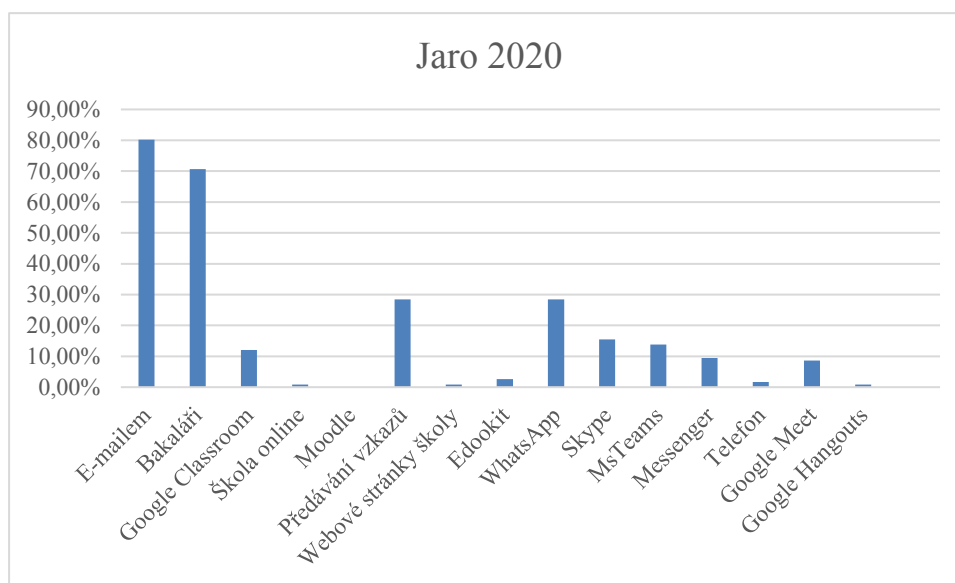
Graf 7 ukazuje grafické znázornění četnosti užívání komunikačních nástrojů před uzavřením škol. Online komunikační nástroje využívalo několikrát týdně 36,21 % všech respondentů. Použití několikrát denně uvedlo 25,86 % učitelů. Alespoň jednou denně komunikovalo online 36 pedagogů, to je 31,03 % ze všech respondentů dotazníku. Jen výjimečně využívalo online komunikační nástroje 7 pedagogů a odpověď „vůbec“ označil pouze 1 pedagog (viz. Tabulka 8).

Otázka č. 10 z dotazníku pro učitele: Které komunikační nástroje jste používal/a pro online komunikaci na jaře 2020 v rámci distanční výuky? Cílem otázky je zjištění, které komunikační nástroje pedagogové využívali k online komunikaci v rámci distanční výuky na jaře 2020.

Tabulka 9: Využívané komunikační nástroje – jaro 2020⁷

		Jaro 2020				Jaro 2020	
		Počet	Vyjádření v %			Počet	Vyjádření v %
Asynchronní komunikační nástroje	E-mail	93	80,17 %	Synchronní komunikační nástroje	WhatsApp	33	28,45 %
	Bakaláři	82	70,69 %		Skype	18	15,52 %
	Google Classroom	14	12,07 %		MsTeams	16	13,79 %
	Škola online	1	0,86 %		Messenger	11	9,48 %
	Moodle	0	0,00 %		Telefon	2	1,72 %
	Předávání vzkazů	33	28,45 %		Google Meet	10	8,62 %
	Webové stránky školy	1	0,86 %		Google Hangouts	1	0,86 %
	Edookit	3	2,59 %				

Graf 8: Grafické znázornění komunikačních nástrojů využívaných při distanční výuce na jaře 2020.

(Zdroj: vlastní zpracování)

Z grafu 8 je patrné, že učitelé se snažili komunikovat online se svými žáky mnoha komunikačními nástroji. Nejvíce jich využívalo e-mail a to 80,17 %. Druhou nejvíce

⁷ Telefonického šetření České školní inspekce na téma Vzdělávání na dálku v základních a středních školách s řediteli škol se zapojilo 2372 úplných základních škol. V šetření bylo zjištěno, že průměrně nejpoužívanější komunikační platformou jarní uzávěry škol, byla aplikace WhatsApp (51 %). Dále Skype 42 %, Facebook 37 %. Šetření probíhalo v období 1.-14.dubna 2020. (ČŠI, 2020, s. 34-35)

označovanou odpovědí byl školní informační systém Bakaláři. Takto odpovědělo 70,69 % učitelů. Ač se nejedná o online komunikační nástroj, učitelé na jaře 2020 využívali i klasické předávání psaných vzkazů jako možnost komunikace s žáky. Tuto odpověď označilo 28,45 % (33 učitelů). Aplikaci WhatsApp využívalo také 33 učitelů. Dále byl používán Skype 18 učiteli (15,52 %) a MsTeams si na jaře vyzkoušelo jako komunikační nástroj 16 pedagogů, 13,79 % ze všech respondentů. Dále byl zmíněný Messenger od společnosti Facebook, kterým komunikovalo 11 učitelů a videohovory pomocí Google Meet využívalo 10 učitelů (8,62 %). Posílání informací pomocí webových stránek školy nebo skrze Google Hangout, informační systém Škola online uvedl vždy jeden respondent. Tento fakt zaznamenává Tabulka 9. V jarní uzávěře základních škol respondenti nevyužívali Moodle.

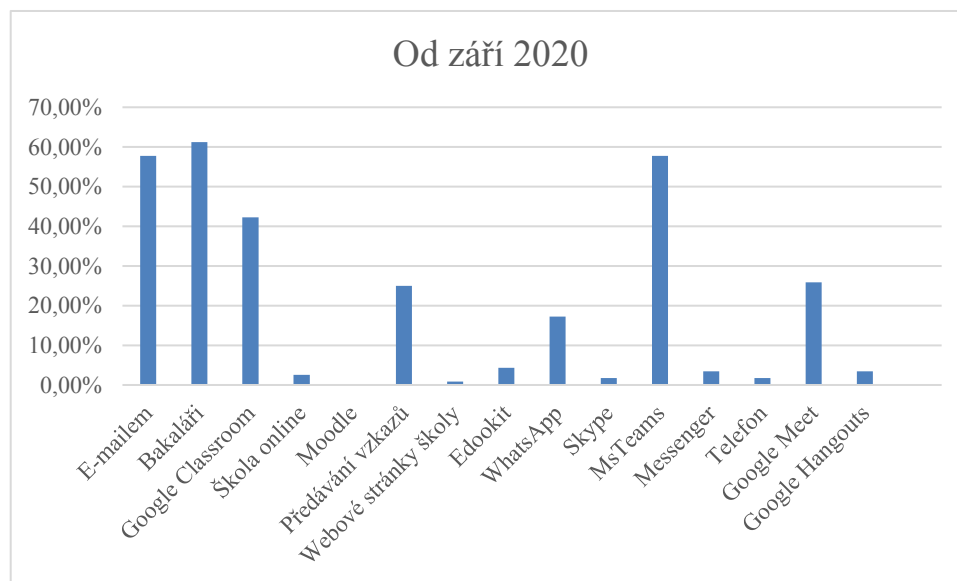
Otázka č.11 z dotazníku pro učitele: Které komunikační nástroje používáte pro online komunikaci od září 2020 v rámci distanční výuky? Otázka 11 měla zjistit, jakým způsobem komunikovali učitelé při distanční výuce od září 2020.

Tabulka 10: Využívané komunikační nástroje – podzim 2020⁸

		Od září 2020				Od září 2020	
		Počet	Vyjádření v %			Počet	Vyjádření v %
Asynchronní komunikační nástroje	E-mail	67	57,76 %	Synchronní komunikační nástroje	WhatsApp	20	17,24 %
	Bakaláři	71	61,21 %		Skype	2	1,72 %
	Google Classroom	49	42,24 %		MsTeams	67	57,76 %
	Škola online	3	2,59 %		Messenger	4	3,45 %
	Moodle	0	0,00 %		Telefon	2	1,72 %
	Předávání vzkazů	29	25,00 %		Google Meet	30	25,86 %
	Webové stránky školy	1	0,86 %		Google Hangouts	4	3,45 %
	Edookit	5	4,31 %				

⁸ V únoru 2021 Česká školní inspekce uskutečnila hospitace v online synchronní výuce v základních a středních školách. Z grafu 14 šetření ČŠI je patrné, jak se proměnilo využití videokonferenčních systémů v období jaro 2020 a současnost. MsTeams se stal převládajícím komunikačním nástrojem.

Graf 9: Grafické znázornění komunikačních nástrojů využívaných v distanční výuce od září 2020.

(Zdroj: vlastní zpracování)

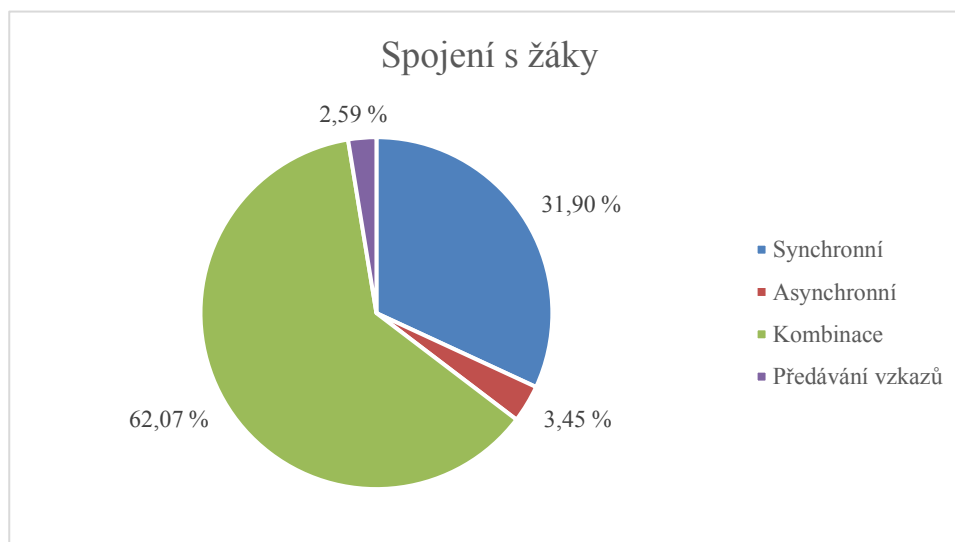
V otázce 11 byl jako nejvyužívanější komunikační nástroj označen školní informační systém Bakaláři. Tuto odpověď odznačilo 61,21 % pedagogů (viz. Tabulka 10). Jako druhým nejčastěji využívaným zůstal i nadále e-mail a nyní se mezi nejpoužívanější komunikační nástroje dostala platforma MsTeams od společnosti Microsoft. Oba tyto komunikační nástroje uvedlo 57,76 % učitelů. Graf 9 zobrazuje graficky procentuální zastoupení všech komunikačních nástrojů, které učitelé užívali při uzavření škol v podzimní vlně. Google Classroom nově používalo 42,24 % respondentů, 25 % předávání tištěných vzkazů či materiálů pro komunikaci s účastníky vzdělávání. Videokonferenční Google Meet jako spojení s žáky využívalo 25,86 %. Přes aplikaci WhatsApp nadále komunikovalo 17,24 %. Pět nebo méně učitelů používalo Edookit, Škola online, webové stránky školy, Skype, Messenger, telefon či Google Hangouts.

Otázka č. 17 z dotazníku pro učitele: Jakému spojení se žáky dáváte přednost při distanční výuce? Otázka osmnáctá měla za úkol zjistit, jakému spojení dávají učitelé přednost při distanční výuce.

Tabulka 11: Vyhodnocení otázky č. 17

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Synchronní	37	31,90 %
Asynchronní	4	3,45 %
Kombinace	72	62,07 %
Předávání vzkazů	3	2,59 %

Graf 10: Grafické znázornění spojení s žáky

(Zdroj: vlastní zpracování)

Respondenti dotazníkového šetření (viz. Graf 10) nejvíce preferují kombinaci synchronní výuky (online) a asynchronní výuky (zadávání úkolů). Takto odpovědělo 62,07 % pedagogů. 31,90 % z celkového počtu respondentů dává přednost synchronní výuce. Zadávání úkolů skrze internet neuvedli 4 učitelé (3,45 %) (viz. Tabulka 11). Předávání tištěných vzkazů preferují tři učitelé (2,59 %).

Otázka č 19. z dotazníku pro ředitele: Požadujete po učitelích zapojení do synchronní výuky? Otázka devatenáct měla zjistit, zda ředitelé požadují, aby se učitelé zapojovali do online synchronní výuky.

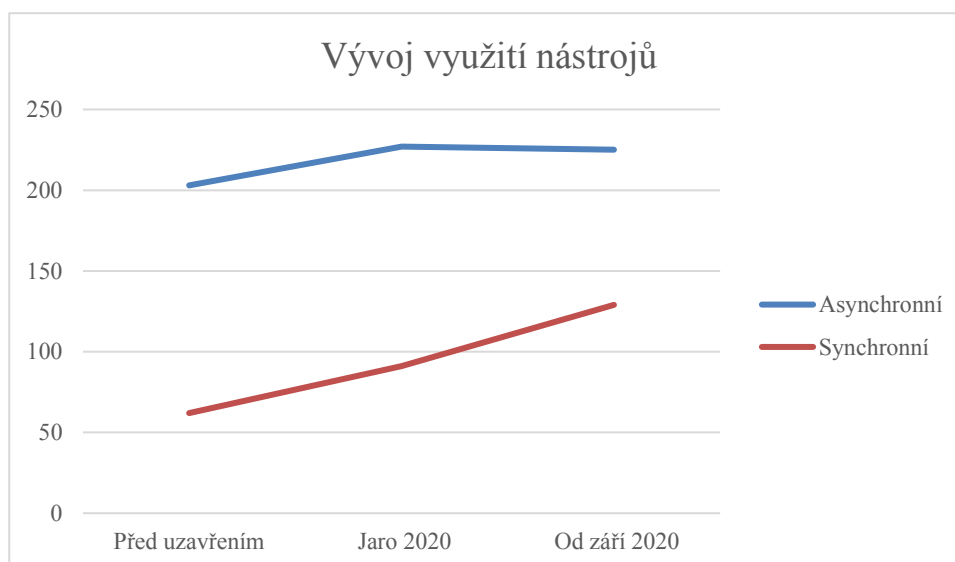
2 ředitelé z našeho výzkumného šetření chtějí, aby se učitelé zapojili do online synchronní výuky. Kombinaci synchronní a asynchronní výuky uvedlo 5 ředitelů. Jeden ředitel nechává kantorům volnou ruku a mohou si vybrat, jakou formu vzdělávání na dálku zvolí.

Diskuze k výzkumné otázce č. 2: Jakým způsobem se změnila online komunikace před a během pandemie?

Tabulka 12: Vyhodnocení vývoje užívání asynchronních a synchronních nástrojů

	Před		Jaro		Podzim	
	Počet odpovědí	Vyjádření v %	Počet odpovědí	Nárůst v %	Počet odpovědí	Nárůst v %
Asynchronní	203	100,00 %	227	11,82 %	225	10,84 %
Synchronní	62	100,00 %	91	46,77 %	129	108,06 %

Graf 11: Grafické znázornění vývoje užívání vybraných komunikačních nástrojů

(Zdroj: vlastní zpracování)

Z grafického znázornění (viz. Graf 11) je patrné, jakým způsobem se změnila online komunikace před vypuknutím pandemie a během ní vzhledem k využívání synchronních a asynchronních komunikačních nástrojů. Před uzavřením základních škol učitelé používali k online komunikaci především asynchronní komunikační nástroje. Tabulka 12 také ukazuje jaký byl procentuální nárůst užívání synchronních i asynchronních nástrojů během sledovaného období. Ve výzkumném šetření bylo zjištěno, že nejvíce používaným asynchronním nástrojem pro komunikaci byl e-mail. (viz. Tabulka 7) Jako druhý označili učitelé školní informační systém Bakaláři, který se domnívám byl zaveden již několik let před pandemií a učitelé jej využívali především pro komunikaci se zákonnými zástupci žáků. Informuje především o hodnocení žáků, tedy jejich výsledcích, ale také funguje jako elektronická třídní kniha. Synchronních komunikačních nástrojů před uzavřením nebylo potřeba využívat v takové míře,

jelikož probíhala prezenční výuka a veškeré informace mohl učitel poskytnout žákům během výuky. Jaro 2020 bylo pro celou Českou republiku zlomové, s uzavřením škol muselo vedení škol vymyslet, jakým způsobem zůstat s žáky nadále ve spojení. Na jaře 2020 (viz. Graf 8) nebylo distanční vzdělávání pro žáky povinné, proto si učitelé z výzkumného šetření vystačili i nadále s posíláním zadání úkolů přes e-mail či předáváním tištěných vzkazů. Někteří jedinci se však snažili s žáky spojit, především pomocí aplikace WhatsApp, Skype či MsTeams. Od září 2020 (viz. Graf 9) je však distanční vzdělávání v případě krizového stavu nebo uzavření škol z nařízení Ministerstva zdravotnictví či Krajské hygienické stanice povinné. Hlavní důvodem pro zvýšení počtu užití synchronních nástrojů může být fakt, že tyto nástroje mohou do velké míry nahradit běžné vyučovací hodiny prezenčního vzdělávání, především umožněním videohovorů.

Vzhledem k výsledkům, které jsou uvedeny ve výzkumné otázce č.2, můžeme **Hypotézu 2:** Zavedením povinné distanční výuky na základní škole došlo k většímu využití synchronních komunikačních nástrojů v porovnání s asynchronními, **potvrdit.**

Výzkumná otázka č.3: Mají školy nyní jednotnou komunikační platformu a kdo jí vybíral?

Hypotéza 3: Ředitelé vybírali takové platformy, které jsou komplexnější a umožňují uspokojovat všechny potřeby distančního vzdělávání.

Pro získání odpovědi jsem využila v dotazníku pro ředitele otázky číslo 13, 14, 15, 16, 17 a 18.

Z dotazníku pro učitele byly využity otázky číslo 12, 13, 14, 15 a 16.

Otázka č. 13 z dotazníku pro ředitele: Má škola jednotnou komunikační platformu? Otázka měla zjistit, zda je ve škole jednotná komunikační platforma pro komunikaci s účastníky vzdělávacího procesu.

Všichni ředitelé, kteří se účastnili dotazníku mají jednotnou platformu pro komunikaci s účastníky vzdělávacího procesu.

Otázka č. 14 z dotazníku pro ředitele: Jaká komunikační platforma je používána? Otázka měla za cíl zjistit, zda je ve škole jednotná platforma.

Odpovědi ředitelů: 3 ředitelé uvedli jako jednotnou komunikační platformu MsTeams. 2 ředitelé uvedli školní informační systém Bakaláři. 1 ředitel uvedl kombinaci MsTeams a Bakaláři. 1 ředitel uvedl kombinaci Edookit a aplikace Google. 1 ředitel uvedl Škola online.

Otázka č. 15 z dotazníku pro ředitele: Od koho přišel impulz k využití této platformy? Otázka měla zjistit, od koho přišel impulz k zavedení jednotné komunikační platformy.

Všichni ředitelé uvedli, že impulz k výběru jednotné platformy vzešel od vedení školy, tedy od ředitelů škol.

Otázka č. 16 z dotazníku pro ředitele: Z jakého důvodu jste si vybral/a tuto platformu? Cílem otázky 16 bylo zjistit, jaký byl důvod pro jimi vybranou platformu.

Ředitelka, která využívá kombinaci MsTeams a Bakaláře uvedla: „*Bakaláře používáme už dlouho, Teams přišel na školu s používáním Office 365, což byla volba metodika IT společně s externí firmou, která se nám stará o techniku.*“ Ředitel, který užívá MsTeams uvedl: „*Po vzájemné dohodě s IT technikem a vyučujícími, kteří se s tím seznámili již na jaře.*“ Dvěma ředitelům, kteří používají jako jednotnou platformu byl MsTeams doporučen. „*Již dlouho škola využívá tuto platformu,*“ uvedl ředitel, který využívá školní informační systém Bakaláři. Pro dlouhodobé užívání a vlastnosti používá ředitel komunikační nástroje Edookit a Google. Ředitel, který používá Bakaláře uvedl: „*Používali jsme již dlouho pro vedení matriky, takže šlo*

o logický krok – zavedení elektronické žákovské i elektronické třídní knihy. “ Škola online je ředitelem využívána pro dostupnost všech zúčastněných.

Otázka č. 17 z dotazníku pro ředitele: Vypište výhody (alespoň 3) a případné nevýhody (alespoň 1) této platformy. Sedmnáctá otázka zjišťovala, jaké jsou výhody a nevýhody platform, které ředitelé vybírali.

Bakaláři, MsTeams – *„U obojího je výhoda cloud, celkem intuitivní obsluha obojího, u Teams velmi variabilní použití – zadání, pracovní sešit, sdílení souborů (je toho hodně v jednom prostoru).“*

MsTeams – *„Přehledná, jednoduchá, připojí se každý vyučující, lze sdílet dokumenty, snadnější pomoc ostatním.“*

MsTeams – *„Přehledná, srozumitelná, dostupná.“*

MsTeams – *„Zdarma, online vyučování, jasné zadávání úkolů, intuitivní ovládání.“*

Bakaláři – *„Vyhovuje škole i rodičům a žákům.“*

Edookit a Google – *„Jednoduchost, přehlednost, širší záběr použitelných funkcí.“*

Škola online – *„Přehlednost, jednoduchost, zdarma.“*

Bakaláři – *„Přehlednost, vše v jednom systému – zprávy, omluvenky, klasifikace, při zavedení distanční výuky na jaře 2020 byla prostředím pro zadávání úkolů. Nevýhoda – časté aktualizace.“*

Otázka č. 18 z dotazníku pro ředitele: Budete využívat tyto online komunikační nástroje i po znovu otevření škol? Otázka měla zjistit, zda ředitelé budou používat tyto komunikační nástroje i po znovu otevření škol.

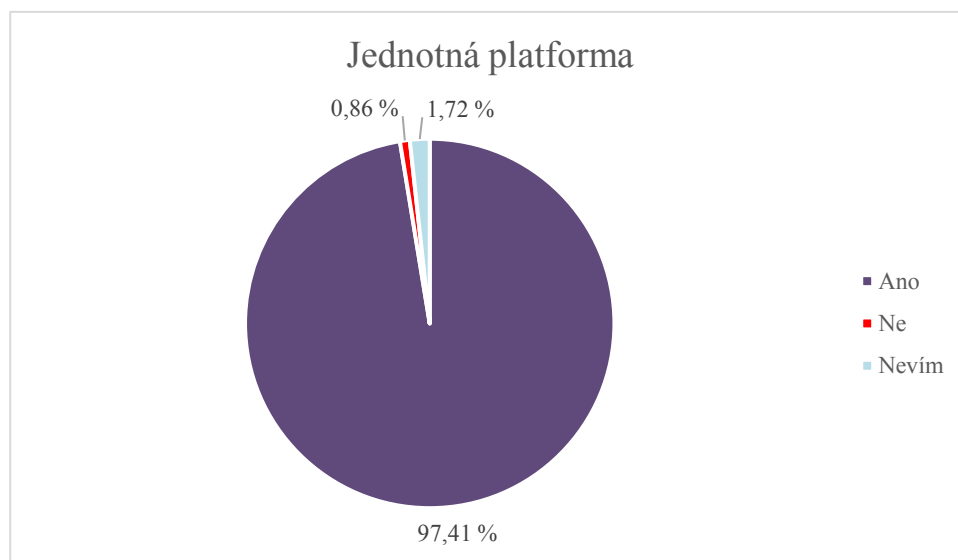
Sedm ředitelů základních škol odpovědělo, že budou i nadále používat jimi vybrané komunikační platformy. 1 ředitel neví, zda bude po otevření škol nadále komunikovat skrze online komunikační nástroje.

Otázka č. 12 z dotazníku pro učitele: Má vaše škola jednotnou komunikační platformu? Cílem otázky číslo 12 bylo zjistit, zda učitelé na škole vnímají jednotnou komunikační platformu.

Tabulka 13: Jednotná komunikační platforma

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Ano	113	97,41 %
Ne	1	0,86 %
Nevím	2	1,72 %

Graf 12: Grafické znázornění vnímání jednotné platformy

(Zdroj: vlastní zpracování)

Graf 12 ukazuje, že jednotnou platformu ve školách vnímá 97,41 % respondentů. 1 učitel (viz. Tabulka 13) uvádí, že škola jednotnou platformu nemá a 2 učitelé (1,72 %) neví, zda je komunikace ve škole sjednocena.

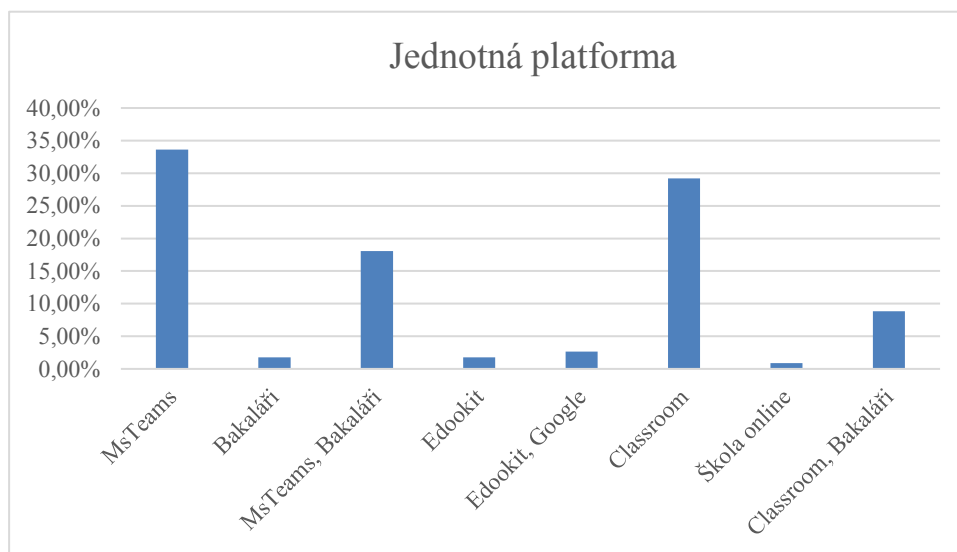
Otázka č. 13 z dotazníku pro učitele: Jaká komunikační platforma je používána?

Pokud respondenti odpověděli na otázku číslo 12 „ANO“, byli přesměrováni na otázku č.13, která zjišťovala, jaká jednotná komunikační platforma je pro online komunikaci používána. Otázka byla vytvořena jako otevřená.

Tabulka 14: Vyhodnocení jednotné komunikační platformy ⁹

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
MsTeams	38	33,63 %
Bakaláři	2	1,77 %
MsTeams, Bakaláři	24	18,05 %
Edookit	2	1,77 %
Edookit, Google	3	2,65 %
Classroom	33	29,20 %
Škola online	1	0,88 %
Classroom, Bakaláři	10	8,85 %

Graf 13: Grafické znázornění jednotné platformy ve škole

(Zdroj: vlastní zpracování)

Graf 13 zobrazuje platformy, které učitelé používají na školách jednotně. MsTeams jako jednotnou komunikační platformu uvedlo 36,33 % respondentů, kteří odpověděli „Ano“. 24 učitelů (viz. Tabulka 14) vnímá jako jednotnou platformu kombinaci MsTeams a informačního systému Bakaláři. Google Classroom uvedlo 29,20 % respondentů. Google Classroom v kombinaci s Bakaláři používá jako sjednocenou platformu 8,85 % učitelů. Samostatné

⁹ V tabulce 14 je vycházeno z hodnoty 113, tedy počet respondentů, kteří odpověděli na otázku č. 12 „ANO“.

Bakaláře vnímají jako jednotnou platformu 2 učitelé, stejně také Edookit. Edookit, který učitele používají v kombinaci s aplikacemi Google, uvedli 3 učitelé. Školu online uvedl jeden učitel.

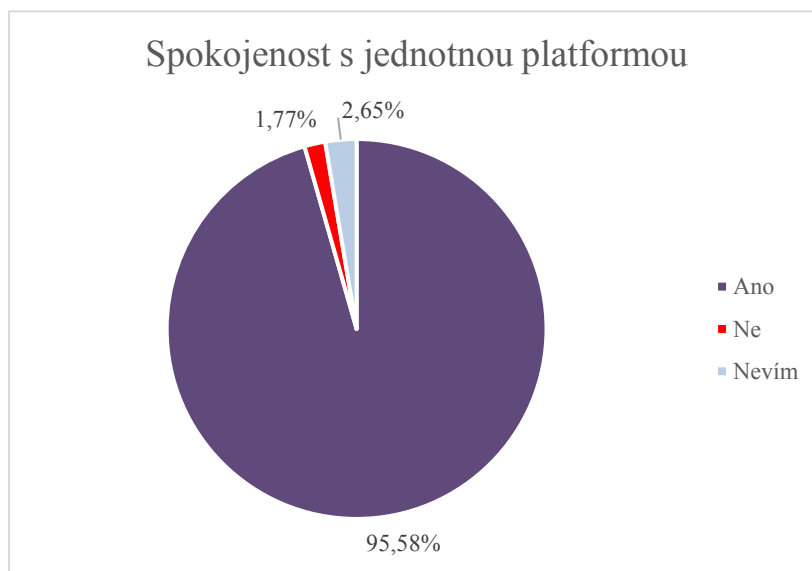
Pokud učitelé odpověděli, že škola nemá jednotnou platformu nebo o ní neví, byli přesměrováni na podotázky 12.1 „Jakým způsobem je řešena vaše online komunikace (s žáky, zákonnými zástupci)?“ V tomto případě popisovali, jakým způsobem probíhá komunikace s účastníky vzdělávání. Učitelé uváděli MsTeams, Bakaláři; Žáci – Google Meet, Rodiče – e-mail; Ms Teams, e-mail.

Otázka č. 14 z dotazníku pro učitele: Vyhovuje Vám jednotná komunikační platforma školy?
Otázka 14 zjišťovala, zda jsou pedagogové s jednotnou platformou spokojeni.

Tabulka 15: Vyhodnocení spokojenosti pedagogů s jednotnou platformou¹⁰

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Ano	108	95,58 %
Ne	2	1,77 %
Nevím	3	2,65 %

Graf 14: Grafické znázornění spokojenosti s jednotnou komunikační platformou

Zdroj: vlastní zpracování)

S jednotnou komunikační platformou je spokojeno 95,58 % učitelů, kteří ve škole vnímají jednotnou platformu. Tento fakt zaznamenává Tabulka 15 a Graf 14.

¹⁰ Výchozí hodnoty tabulky 15 jsou z počtu 113 respondentů

Otázka č. 15 z dotazníku pro učitele: Jaké má výhody, případně nevýhody? Otázka patnáct zjišťovala, jaké má jednotná komunikační platforma výhody či nevýhody.

Tabulka 16: Výhody jednotných komunikačních platforem¹¹

		Uživatelská přívětivost	Technické možnosti	Možnosti sdílení	Jednotnost	Rychlé spojení s žáky	Nevím
MsTeams (38 ¹²)	Počet odpovědí	11	7	3	11	5	2
	Vyjádření v %	28,95 %	18,42 %	7,89 %	28,95 %	13,16 %	5,26 %
Bakaláři (2)	Počet odpovědí	0	1	0	0	0	0
	Vyjádření v %	0,00 %	50,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
MsTeams, Bakaláři (24)	Počet odpovědí	6	2	1	7	3	2
	Vyjádření v %	25,00 %	8,33 %	4,17 %	29,17 %	12,50 %	8,33 %
Edookit (2)	Počet odpovědí	2	1	0	0	0	0
	Vyjádření v %	100,00 %	50,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Edookit, Google (3)	Počet odpovědí	1	0	0	1	0	0
	Vyjádření v %	33,33 %	0,00 %	0,00 %	33,33 %	0,00 %	0,00 %
Classroom (33)	Počet odpovědí	16	16	3	14	3	0
	Vyjádření v %	48,48 %	48,48 %	9,09 %	42,42 %	9,09 %	0,00 %
Škola online (1)	Počet odpovědí	1	0	0	0	0	0
	Vyjádření v %	100,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Classroom, Bakaláři (10)	Počet odpovědí	7	0	0	6	1	0
	Vyjádření v %	70,00 %	0,00 %	0,00 %	60,00 %	10,00 %	0,00 %

Mezi nevýhody vybraných komunikačních nástrojů respondenti uváděli:

Uživatelé MsTeams uváděli jako nevýhody technické problémy jako například: „*Dětem na mobilech moc nefunguje (nevidí zadání, je rozhozené apod.) a rozhazuje formátování Wordu,*“

¹¹ Výchozí hodnoty tabulky 16 jsou z počtu 113 respondentů

¹² V závorkách jsou uvedeny počty odpovědí, kolikrát byl komunikační nástroj zmíněn respondenty.

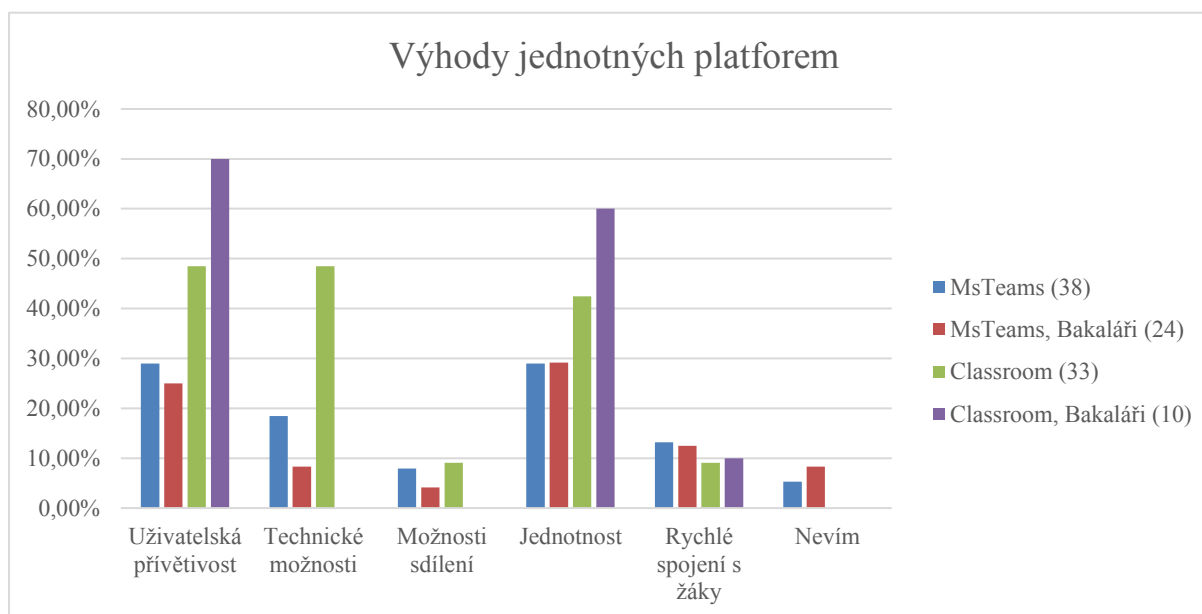
nebo „... *když mám prezentaci v PowerPointu nevidím, kdo se hlásí ...*“. Další nevýhodou je přetížení sítě MsTeams a jeho výpadky „*Časté výpadky, zbytečně zatěžují výpočetní techniku.*“ Nebo nedostatečné vyladěné aktualizace „... *jak se do programu přidávají další funkce, některé změny nejsou k lepšímu (např. možnost dát smajlíkem najevo reakci při schůzce vede děti k rozptylování a hraní si s danou funkcí).*“ Jednou z dalších nevýhod, kterou uživatel MsTeams uváděl, je možná jednoduchost ovládání pro žáky: „... *šikovné děti si umí vymyslet způsoby, jak do nich zasahovat, často škodit.*“

MsTeams a Bakaláři mají problémy s výpadky připojení. Jeden uživatel upozorňuje na proškolení a technické vybavení, které je nutné pro snadnější fungování „*Předpokládá dostatečné vybavení a digi kompetence na obou stranách komunikace.*“

Nevýhody v systému Edookit vidí „... *v základu malé úložiště (nutnost dokupovat data), menší přehlednost, co se týká zadávání, a především hodnocení odevzdaných úkolů,*“ nebo nevhodnost pro opravování úkolů „... *není vhodný na opravování úkolů, často padá. Nebyl stavěn na odevzdávání takového objemu dat (fotek domácích úkolů). Proto jsem začala používat paralelně i Classroom na doporučení vedení školy, tam je to z tohoto ohledu lepší.*“ Edookit neumožňuje třídit komunikaci „... *nemožnost třídit komunikaci – zprávy do kategorií, u opravování odevzdaných úkolů nutnost úkol stáhnout, opravit, uložit, znovu nahrát a poslat...*“

Nevýhody Google Classroom jsou spíše technické: „... *nelze vložit obrázek, opravovat lze pouze na tabletu,*“ nebo „... *mám problém s poslechem k učebnici a sdílení videa je též nekvalitní.*“ Uživatelé také uváděli přetížení či vypadávání sítě „... *přetíženost sítě, při přenosu není mně nebo žákům dobře rozumět, problémy s připojením u některých žáků (dáno špatnou polohou bydliště).*“

Graf 15: Grafické znázornění výhod vybraných jednotných platforem

(Zdroj: vlastní zpracování)

Graf 15 zobrazuje odpovědi respondentů, kteří nejčastěji uváděli MsTeams a Google Classroom nebo jejich kombinaci se školním systémem Bakaláři jako jednotné platformy. Pro uživatele MsTeams, Bakaláři a Google Classroom je důležitá především jednotnost vybrané platformy. Jasně nastavená pravidla pro komunikaci s žáky či jejich zákonnými zástupci, veškeré informace je možné najít na jednom místě i v případě kontroly je užívání jednotného nástroje jednodušší. Tabulka 16 zaznamenává všechny odpovědi, které učitelé popsali.

Otázka č. 16 z dotazníku pro učitele: Budete nadále používat komunikační nástroje i po otevření škol? Otázka měla za cíl zjistit, zda učitelé budou používat komunikační nástroje i nadále, tedy po znovu otevření základních škol.

Tabulka 17: Využívání online komunikačních nástrojů i po otevření základních škol

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Ano	94	81,03 %
Ne	2	1,72 %
Nevím	20	17,24 %

Graf 16: Grafické znázornění komunikačních nástrojů při prezenční výuce

(Zdroj: vlastní zpracování)

V Grafu 16 vidíme, jaký je poměr učitelů, kteří budou komunikační nástroje využívat i při prezenční výuce na základních školách. 81,03 % učitelů, kteří se zúčastnili výzkumného šetření, budou používat komunikační nástroje i při prezenčním vzdělávání. 17,24 % neví, zda tyto nástroje použijí, 2 učitelé (viz. Tabulka 17) již nástroje využívat nebudou.

Diskuze k výzkumné otázce č. 3: Má škola nyní jednotnou komunikační platformu a kdo jí vybíral?

Ve druhé výzkumné otázce jsme zjistili, jakým způsobem se měnilo užívání komunikačních nástrojů před první jarní uzávěrou základních škol, během ní a poté od září znovu. Z grafů (viz. Graf 8 a Graf 9) je viditelná proměna četnosti jednotlivých nástrojů a následně jejich sjednocení. Ředitelé potvrzují, že na jejich školách jsou jednotné komunikační platformy, s tím souhlasí i učitelé, kteří odpovídali na stejnou otázku, zda je ve škole jednotná komunikační platforma. Závěry České školní inspekce v tematické zprávě distančního vzdělávání 2020/2021 uvádí proměnu jednotnosti komunikačních platforem na školách. Na jaře 2020 ČŠI zjistilo využívání jednotné platformy zhruba u 50 % dotazovaných škol, nyní byl zaznamená až v 90 % škol. V našem dotazníkovém šetření vnímají učitelé jednotnou komunikační platformu ze dvou pohledů, tedy komunikaci s žáky a komunikaci s rodiči. Ve většině případů se jedná o jeden asynchronní a jeden synchronní komunikační nástroj, skrze který mohou učitelé dále uskutečňovat vzdělávání díky videohovorům. Synchronní komunikační nástroj používají pro komunikaci s rodiči a asynchronní především pro online spojení s žáky. Odpověď učitelky:

„Bakaláři (komunikace s rodiči, klasifikace). MS Teams (vzdělávání žáků)“. Učitelé jsou s jednotnými platformami spokojeni, usnadňují práci nejen jim, ale i rodičům či dětem. Ti nemusí kontrolovat několik komunikačních kanálů, ale postačí jim jeden. Polovina ředitelů, kteří se účastnili dotazníkového šetření, uvedlo MsTeams jako platformu, skrze kterou probíhá komunikace s žáky i s jejich zákonnými zástupci. Jako asynchronní nástroj používají informační systém Bakaláři, který ve většině škol používají už několik let. Slouží jim jako školní matrika, žákovská knížka atd. Tuto skutečnost potvrzují i učitelé. Populární je i využívání aplikací Google, které umožňují díky jednomu účtu používat všechny aplikace Google, které je dále možné sdílet a nadále k nim mají všichni možný přístup. Po otevření základních škol budou i nadále ředitelé i učitelé používat jejich jednotné komunikační platformy. Myslím si, že v mnoha školách se usnadní komunikace se všemi účastníky vzdělávání. Díky pandemii se zrychlilo zavedení online komunikačních nástrojů do školního prostředí, především v těch menších. Jednotné platformy vybírali ředitelé, kteří tuto skutečnost potvrdili v otázce č. 15: Od koho přišel impulz k využití této platformy?

Vzhledem k výsledkům, které jsou uvedeny ve výzkumné otázce č. 3, můžeme **Hypotézu 3**: Ředitelé vybírali takové platformy, které jsou komplexnější a umožňují uspokojovat všechny potřeby distančního vzdělávání, **potvrdit**.

Výzkumná otázka č. 4: Jaký je pohled učitelů a ředitelů základních škol na distanční vzdělávání?

Hypotéza 4: Učitelé se nejvíce obávají ztráty sociálních vazeb v důsledku zavedení povinného distančního vzdělávání na základních školách.

Pro získání odpovědí jsem využila v dotazníku pro učitele otázky číslo 2, 3, 4, 4.1, 18, 19 a 20.

Z dotazníku pro ředitele byly využity otázky číslo 3, 4, 5, 6, 7 a 21.

Podpora pedagogů

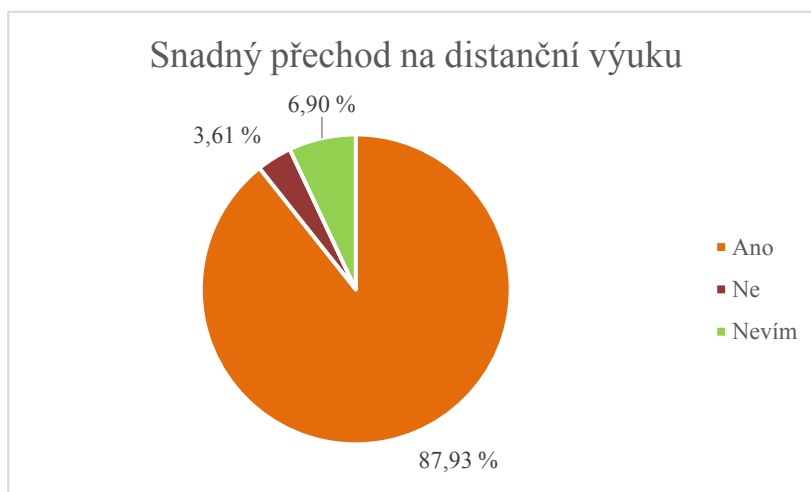
Otázka č. 2 z dotazníku pro učitele: Umožnila Vám škola snadný přechod na distanční výuku?

Druhá otázka zjišťovala, zda vedení školy umožnilo svým kantorům snazší přechod z prezenční výuky na distanční.

Tabulka 18: Vyhodnocení otázky č. 2

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Ano	102	87,93 %
Ne	6	3,61 %
Nevím	8	6,90 %

Graf 17: Grafické znázornění otázky č. 2

(Zdroj: vlastní zpracování)

Graf 17 nás informuje o vnímání podpory ze strany vedení k učitelům. 87,93 % respondentů uvádí, že škola jim umožnila snadný přechod z prezenční výuky na distanční. Snadný přechod

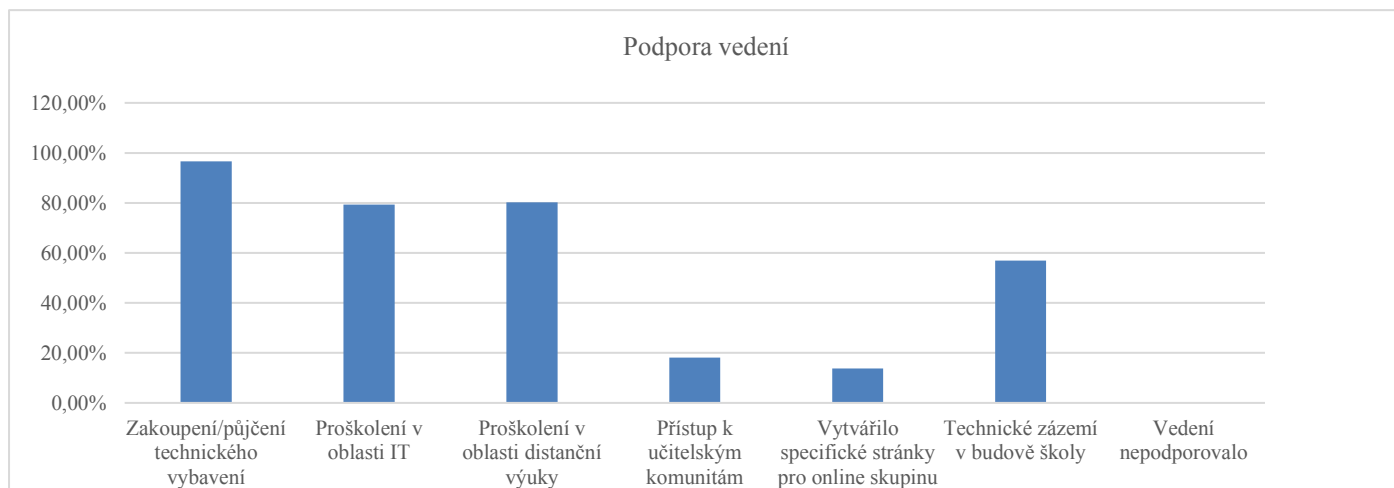
nepocítilo 6 respondentů (viz. Tabulka 18). Osm učitelů neví, zda jim vedení školy pomohlo k hladkému zapojení do distančního vzdělávání.

Otázka č. 3 z dotazníku pro učitele: Jakým způsobem podporovalo vedení školy distanční výuku? Otázka třetí zjišťovala, jakým způsobem vedení školy podpořilo pedagogy při přechodu na distanční výuku.

Tabulka 19: Podpora vedení

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Zakoupení/půjčení technického vybavení	112	96,55 %
Proškolení v oblasti IT	92	79,31 %
Proškolení v oblasti distanční výuky	93	80,17 %
Přístup k učitelským komunitám	21	18,10 %
Vytváření specifické stránky pro online skupinu	16	13,79 %
Technické zázemí v budově školy	66	56,90 %
Vedení nepodporovalo	0	0,00 %

Graf 18: Grafické znázornění podpory

(Zdroj: vlastní zpracování)

Tabulka 19 zaznamenává jednotlivé oblasti podpory, které ředitelé škol poskytli svým kantorům. Všichni respondenti výzkumného šetření uvedli, že vedení nějakým způsobem podpořilo své pedagogy při přechodu na distanční výuku, protože ani jeden neuvedl odpověď „vedení nepodporovalo“. Učitelé nejčastěji uváděli zakoupení nebo zapůjčení technického vybavení. Téměř všichni učitelé (viz. Graf 18) uvedli tento fakt. Vedení také umožnilo proškolení pedagogů v oblasti IT a v oblasti distanční výuky, toto uvedlo 80 % respondentů.

Škola také poskytla pro své kantory technické zázemí v budově školy, tuto možnost vnímá 66 (56,90 %) pedagogů, kteří se zúčastnili výzkumného šetření. Podpora byla poskytnuta skrze přístup k učitelským komunitám (18,10 %) a vytvářením specifických stránek pro online skupiny (13,79 %)

Otázka č. 3 z dotazníku pro ředitele: Mají učitelé poskytnuté technické vybavení od školy pro realizaci online vzdělávání? Otázka třetí zjišťovala, zda ředitelé poskytují technické vybavení pro své pedagogy.

Všichni ředitelé uvedli, že poskytují učitelům technické vybavení.

Otázka 4. z dotazníku pro ředitele: Jaké technické vybavení půjčuje škola svým pedagogům? Čtvrtá otázka měla za cíl zjistit, jaké vybavení škola zapůjčuje svým pedagogům.

Všichni ředitelé půjčují učitelům hlavně notebooky. Učitelé ze třech škol mají možnost si zapůjčit i sluchátka. Čtyři školy zapůjčují sluchátka, tři také externí kameru. Dvě školy mají k dispozici grafické tablety, které si učitelé mohou zapůjčit.

Otázka 5. z dotazníku pro ředitele: Zapůjčuje škola notebooky či tablety i žákům, kteří nemají možnost zapojení se do online výuky? Otázka pátá zjišťovala, zda škola půjčuje technické vybavení i žákům, kteří nemají možnost se zapojit do online výuky.

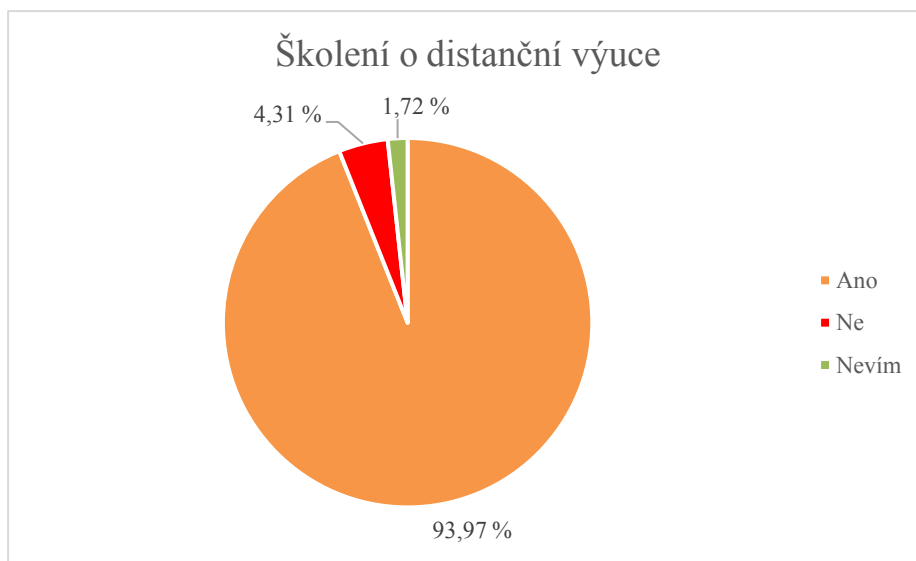
Všichni ředitelé odpověděli, že žákům, kteří nemají možnost se zapojit do online výuky, zapůjčují notebooky či tablety.

Otázka 4. z dotazníku pro učitele: Uspořádalo vedení školy školení o zajištění online výuky pro vyučující? Otázka 4 zjišťovala, zda vedení školy uspořádalo školení o zajištění výuky pro pedagogy. Součástí otázky byla i podotázka v případě kladné odpovědi.

Tabulka 20: Školení o zajištění online výuky

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Ano	109	93,97 %
Ne	5	4,31 %
Nevím	2	1,72 %

Graf 19: Grafické znázornění školení o distanční výuce

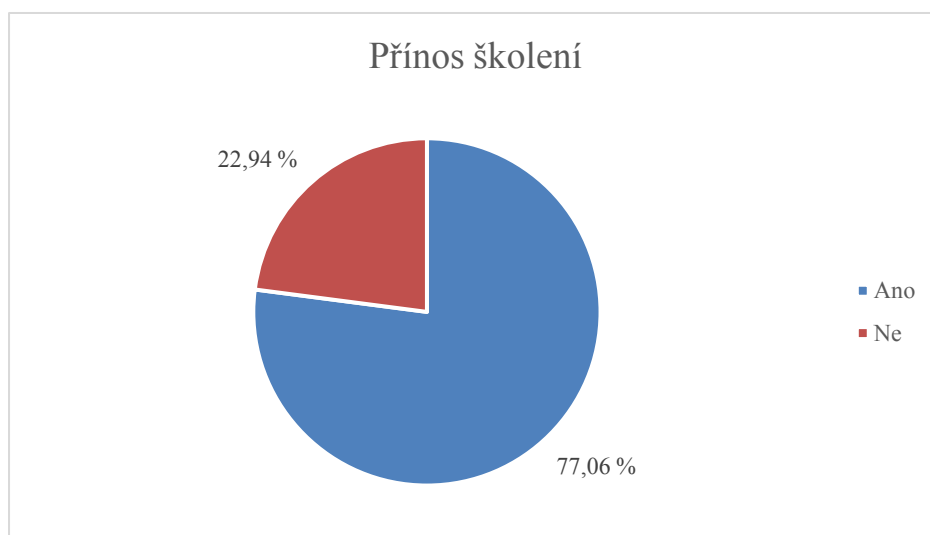

(Zdroj: vlastní zpracování)

Z grafu 19 můžeme vyčíst, že 93,97 % učitelů si je vědomo uspořádání školení vedením školy, tedy jakým způsobem učit v distančním způsobu vzdělávání. 5 učitelů (viz. Tabulka 20) také uvádí, že školení o distanční výuce neproběhlo a 2 učitelé nevědí, zda školení proběhlo.

Otázka č. 4.1. z dotazníku pro učitele: Dozvěděli jste se něco nového? Podotázka k otázce č. 4 měla za cíl zjistit, zda bylo školení pro učitele něčím přínosné.

Graf 20: Grafické znázornění přínosu školení¹³

(zdroj: vlastní zpracování)

¹³ Na podotázku č. 4 odpovídali pouze ti respondenti, kteří odpověděli na otázku č.4 „ano“. Výchozí hodnota je 109 respondentů.

Graf 20 znázorňuje, zda si učitelé odnesli ze školení nějaké nové poznatky. V otevřené otázce nejčastěji uváděli jako přínos ovládnutí jednotlivých komunikačních platforem či nástrojů, které mohou využívat při online hodinách. Pro příklad uvádím některé z odpovědí: „*Jak pracovat v online prostředí aplikace MsTeams, výukové programy, typy na aplikace, nástroje v rámci Google Meet, jak efektivně pracovat s Edookitem, nastavení jednotných pravidel naší školy pro distanční výuku.*“

Otázka 6. z dotazníku pro ředitele: Uspořádal/a jste školení o zajištění online výuky určené vyučujícím? Otázka šestá měla za cíl zjistit, zda vedení školy uspořádalo školení, jakým způsobem zajistit online výuku.

Všichni ředitelé uspořádali školení, jakým způsobem mají učitelé zajišťovat distanční vzdělávání.

Otázka č. 7. z dotazníku pro ředitele: Byl o školení zájem? Sedmá otázka zjišťovala, zda měli učitelé zájem o školení zajištění distančního vzdělávání.

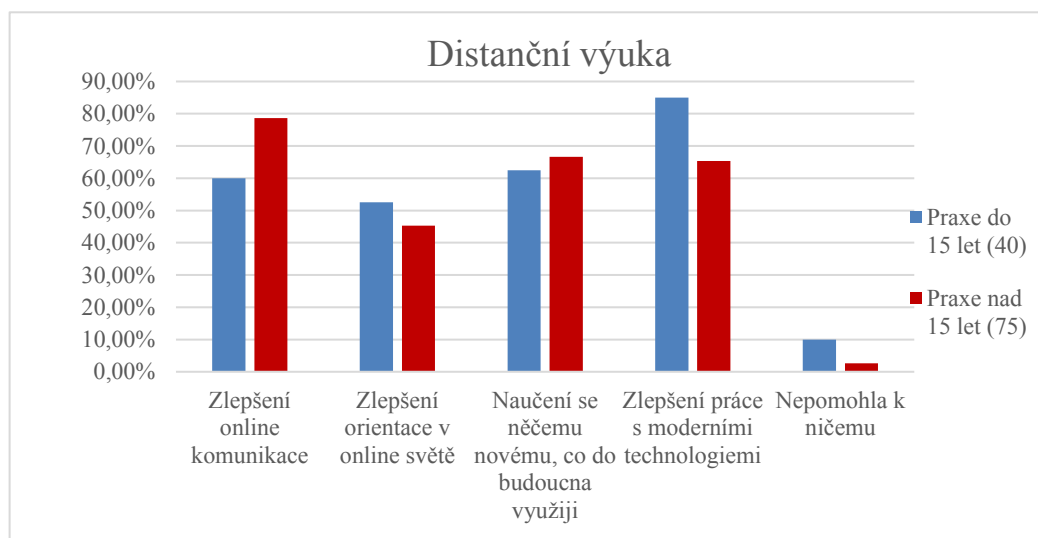
O školení byl zájem, tuto skutečnost uvedli všichni ředitelé, kteří se zapojili do výzkumného šetření.

Otázka č. 18 z dotazníku pro učitele: V jakém směru Vám distanční výuka pomohla? Cílem osmnácté otázky bylo zjištění, v jakém směru učitelům distanční výuka pomohla.

Tabulka 21: Vyhodnocení otázky č. 18

	Praxe do 15 let (40)		Praxe nad 15 let (75)		Celkem	
	Počet odpovědí	Vyjádření v %	Počet odpovědí	Vyjádření v %	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Zlepšení online komunikace	24	60,00 %	59	78,67 %	83	72,17 %
Zlepšení orientace v online světě	21	52,50 %	34	45,33 %	55	47,83 %
Naučení se něčemu novému, co do budoucna využiji	25	62,50 %	50	66,67 %	75	65,22 %
Zlepšení práce s moderními technologiemi	34	85,00 %	49	65,33 %	83	72,17 %
Nepomohla ničemu	4	10,00 %	2	2,67 %	6	5,22 %

Graf 21: Grafické znázornění rozvoje učitelů při distanční výuce

(Zdroj: vlastní zpracování)

Téměř všichni respondenti vnímají určitý posun, zlepšení své práce s moderními technologií, díky zavedené povinné distanční výuce. Tabulka 21 ukazuje celkový počet odpovědí jednotlivých oblastí, ve kterých se učitelé zlepšili. Učitelé, kteří učí méně než 15 let, vnímají zlepšení v práci s moderními technologiemi (85 % z této skupiny), dále se naučili něco nového, co do budoucna zúročí (62 % z této skupiny), zlepšili si online komunikaci (60 % z této skupiny), v neposlední řadě se lépe orientují v online světě (52,50 % z této skupiny). Distanční výuka nepomohla žádnému zlepšení čtyřem učitelům s praxí nižší než 15 let. Zkušenější učitelé s pedagogickou praxí nad 15 let se zlepšili v online komunikaci, tuto skutečnost uvedlo 78,67 % učitelů z této skupiny. 66,67 % zkušenějších učitelů se naučilo něco nového, co do budoucna ještě využijí, 65,33 % pocítuje zlepšení v práci s moderními technologiemi. Lépe se v online světě orientuje 45,33 % pedagogů s praxí nad 15 let. Dvěma zkušenějším učitelům distanční výuka nepomohla. Porovnání těchto dvou skupin můžeme vidět v Grafu 21.

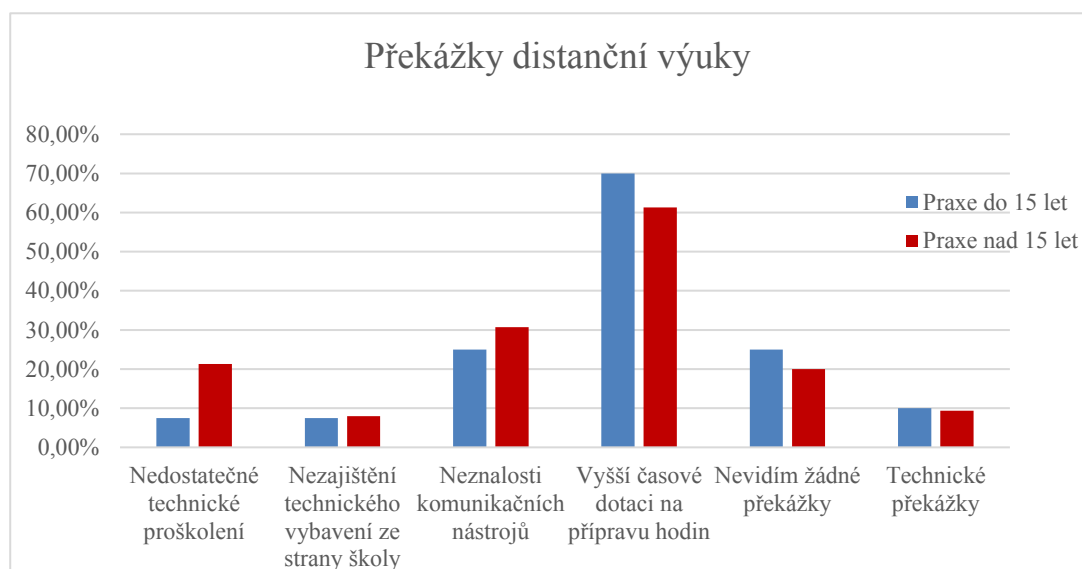
Překážky a problémy distanční výuky

Otázka č. 19 z dotazníku pro učitele: Největší překážky z Vašeho pohledu v přechodu na distanční výuku vidíte v: ... Úkolem otázky č. 19 bylo zjištění, které největší překážky učitelé vidí v přechodu z klasické prezenční výuky na distanční formu.

Tabulka 22: Vyhodnocení otázky č. 19

	Praxe do 15 let (40)		Praxe nad 15 let (75)	
	Počet odpovědí	Vyjádření v %	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Nedostatečné technické proškolení	3	7,50 %	16	21,33 %
Nezajištění technického vybavení ze strany školy	3	7,50 %	6	8,00 %
Neznalosti komunikačních nástrojů	10	25,00 %	23	30,67 %
Vyšší časová dotace na přípravu hodin	28	70,00 %	46	61,33 %
Nevidím žádné překážky	10	25,00 %	15	20,00 %
Technické překážky	4	10,00 %	7	9,33 %

Graf 22: Grafické znázornění překážek distanční výuky

(Zdroj: vlastní zpracování)

Největší překážku při přechodu na distanční výuku vidí učitelé ve vyšší časové dotaci na přípravu hodin. Tento fakt zaznamenává Tabulka 22. Vyšší časovou dotaci vnímá jako překážku 70 % zúčastněných pedagogů s praxí do 15 let, v této skupině je i 10 pedagogů (25 %), kteří v přechodu na distanční výuku nevidí žádné překážky. 25 % méně zkušených pedagogů uvedlo jako překážku neznalost komunikačních nástrojů, skrze které mohou děti dále

vyučovat. Nezajištění technického vybavení ze strany školy a nedostatečné proškolení v technické oblasti cítí jako překážku pouze 3 učitelé s praxí nižší než 15 let. Zkušenější pedagogové s pedagogickou praxí (61,33 %) vidí také největší překážku v náročnější přípravě na hodiny, především v čase. Neznalost komunikačních nástrojů je překážkou pro 30,67 % zkušenějších pedagogů. Nedostatečně technicky proškolení se cítí 21,33 % dotázaných, technické vybavení, které dle pedagogů škola dostatečně nezajistila vidí jako překážku 6 učitelů. Ve skupině zkušenější pedagogů se také najdou učitelé, kteří žádnou překážku při přechodu na distanční výuku nevidí, takto odpovídalo 20 % učitelů.

Dále vždy jeden učitel uvedl tyto překážky: *nedostatek technologií u dětí ze sociálně slabších rodin, motivace, distanční výuka je naprosto neefektivní, nezajištění technického vybavení ze strany zřizovatele, velké rozdíly mezi znalostmi používání, odpor k tomuto způsobu vzdělávání.* Vizuální porovnání učitelů, kteří učí déle než 15 let a učitelů s praxí nižší než 15 let můžeme vidět v grafu 22.

Otázka č. 20 z dotazníku pro učitele: Napište 3 největší problémy, které podle vás plynou z distanční výuky. Otázka č. 20. měla zjistit, jaké 3 největší problémy plynou z distanční výuky z pohledu učitelů.

Tabulka 23: Vyhodnocení problémů plynoucích z distanční výuky

	Praxe do 15 let		Praxe nad 15 let		Celkem	
	Počet odpovědí	Vyjádření v %	Počet odpovědí	Vyjádření v %	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Ztráta přímého kontaktu s žáky	30	75,00 %	52	69,33 %	82	71,30 %
Ztráta motivace	24	60,00 %	34	45,33 %	58	50,43 %
Málo probrané látky	12	30,00 %	9	12,00 %	21	18,26 %
Špatná nebo pomalejší zpětná vazba	7	17,50 %	24	32,00 %	31	26,96 %
Snížená pracovní morálka žáků	11	27,50 %	18	24,00 %	29	25,22 %
Větší úsilí k zapojení žáků	10	25,00 %	12	16,00 %	22	19,13 %
Přetížení učitelů nebo žáků	10	25,00 %	26	34,67 %	36	31,30 %
Technické problémy	6	15,00 %	7	9,33 %	13	11,30 %
Zdravotní problémy	1	2,50 %	3	4,00 %	4	3,48 %

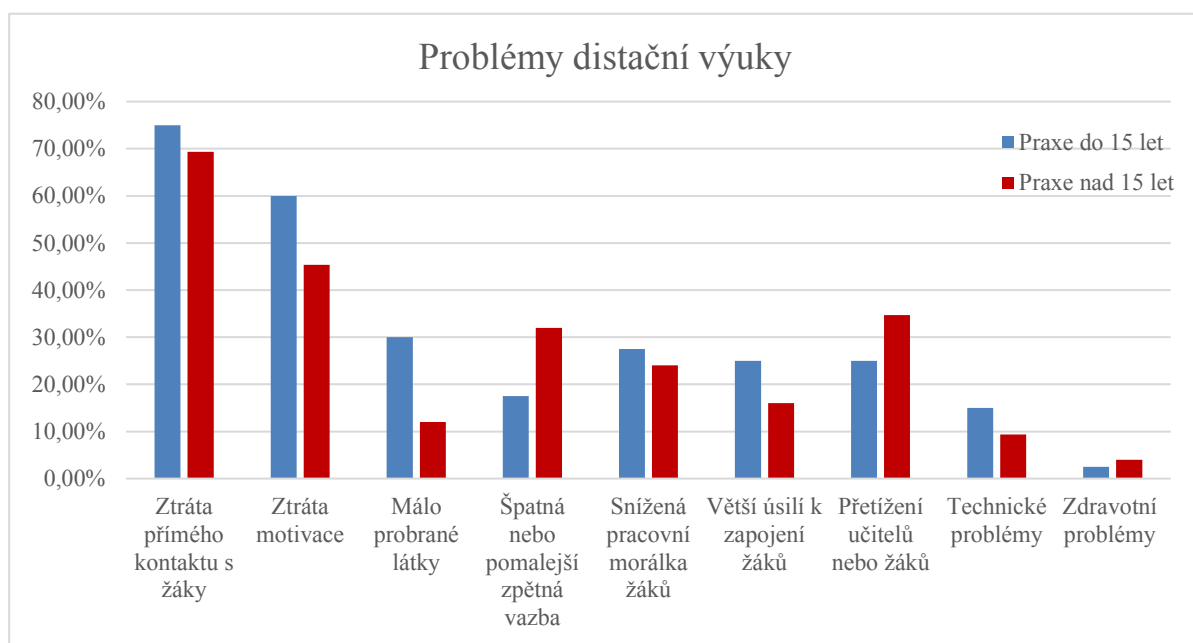
Tabulka 23 uvádí nejvíce zmiňované problémy spojené s aktuálním zavedením povinné distanční výuky na základních školách. Učitelé dále zmiňovali odpovědi *neefektivnost výuky, zbytečné vysedávání u PC (hraní počítačových her)*. Často také učitelé zmiňovali opisování či nepřizpůsobivé vzdělávací prostředí *žáci opisují, snížená koncentrace – vyrušování TV, sourozenců, neochota rodičů se podílet na vzdělávání, rodiče pracují za děti, přetížení učitelů, podvádění u žáků i rodičů, velké úsilí k zapojení žáků do výuky*.

„Některé děti při testech podvádí, kooperují s ostatními, testy pak mají malou vypovídací hodnotu a učitel opět neví, zda děti látku opravdu zvládnou. Zkouší tedy ústně, a to se vzhledem ke špatné technice mnohdy protáhne a ubere z hodiny více času, než je záhodno.“

Rozevírání pomyslných nůžek u slabších žáků „Propad ve výsledcích slabších žáků.“

„... nesoustředěnost žáků plynoucí z abnormality způsobu výuky a přenesení velké zodpovědnosti na ně, přestože to většina z nich pochopitelně mentálně nemůže zvládnout – této dovednosti se teprve mají učit a nemohou ji najednou začít aplikovat, jestliže k ní nedozráli, pro ty, kteří nedozrají v zodpovědné osoby nikdy se ztratil řád, který je učitelem řízen a monitorován a pro žáka je záchytným ve své periodicitě a přijíman prostřednictvím potřebné autority instituce školy a jejích pedagogů.“

Graf 23: Grafické znázornění největších problémů plynoucích z distančního vzdělávání

(Zdroj: vlastní zpracování)

Sloupcový graf 23 uvádí porovnání problémů spojených s distanční výukou, které naši respondenti vnímají. 30 % uvádělo ztrátu přímého kontaktu s žáky a izolace jako důsledek zavedení povinného distančního vzdělávání na základní škole. 60 % učitelů, kteří učí méně než 15 let se obávají ztráty motivace k učení. Málo probrané látky uvedlo 30 % učitelů s praxí do 15 let. Sníženou pracovní morálku již nyní vidí 27,50 % pedagogů, kteří mají odučeno méně než 15 let. 25 % služebně mladších učitelů vnímá i větší úsilí, které musí vynakládat do zapojení žáků při online výuce a také přetížení jich samých a žáků. Učitelé, kteří učí více než 15 let, uvádějí ztrátu motivace k učení v 45,33 % případů, přetížení učitelů či žáků v 34,67 %

případech. Špatnou nebo pomalejší zpětnou vazbu vnímá 32 % zkušenějších učitelů. Snížené pracovní morálky žáků si všimá 24 % zkušenějších pedagogů.

Otázka č. 21 z dotazníku pro ředitele: Obáváte se některých negativních důsledků uzavření škol? Otázka 21 zjišťovala obavy ředitelů z uzavření základních škol.

Tabulka 24: Vyhodnocení obav ředitelů

	Počet odpovědí	Vyjádření v %
Učitelé nestihnou probrat látku	2	25,00 %
Žáci dostatečně nepochopí látku	4	50,00 %
Žáci dostatečně neprocvíčí látku	5	62,50 %
Žáci budou přetížení	1	12,50 %
Žáci ztratí motivaci	7	87,50 %
Zhorší se vztahy mezi žáky	3	37,50 %
Učitelé vyhoří	6	75,00 %

Tabulka 24 ukazuje obavy ředitelů z aktuálního distančního vzdělávání na základních školách. Do otevřené odpovědi ředitelé ještě dodávali: „*Pedagogům chybí zpětná vazba v podobě komunikace a kontaktu se žáky v hodině, zpretrhané sociální kontakty, ztráta motivace při dlouhé distanční výuce, prohloubení rozdílů ve zvládnutí učiva mezi žáky, určité procento žáků, kteří se vůbec nezapojují.*“ Jeden ředitel upozornil: „*Někteří žáci zapomínají, co je to povinnost a zodpovědnost.*“

Ředitelé se nejvíce obávají ztráty motivace žáků ke vzdělávání, dále pak, že by tímto způsobem výuky mohli učitelé vyhořet. Obavu z nedostatečně procvičené látky má 5 ředitelů, 4 pak z nedostatečného pochopení látky. Zhoršení vztahů mezi žáky uvádí 3 ředitelé.

Diskuze k výzkumné otázce č. 4: Jaký je pohled učitelů a ředitelů základních škol na distanční vzdělávání?

Ředitelé se snažili podpořit své kantory především školením či zapůjčením technického vybavení (notebooky, sluchátka, externí kamery, tablety) pro využití v distanční výuce. Učitelé mají možnost využívat technické zázemí v budově školy. Ředitelé také nabízeli učitelům přístup k učitelským komunitám, kde si učitelé mohou vyměňovat své dosavadní zkušenosti nejen s IT technikou. Než zmíním negativní dopady distančního vzdělávání na učitele či žáky, jsou tu i oblasti, ve kterých vzdělávání na dálku pomohlo učitelům v jejich dalším rozvoji. Učitelé začali více používat moderní technologie (viz. Graf 22) a zapojovat se do online komunikace, proto vnímají, že zde přišlo určité zlepšení. Pozitivně také hodnotili naučení se

něčemu novému, s čím do doby před uzavřením škol neměli zkušenosti a nyní své nově nabyté schopnosti mohou využívat dále. Myslím si, že distanční výuka na základní škole v mnoha ohledech zrychlila celkovou digitalizaci vzdělávání, jsou zde odpůrci, avšak učitelů, kteří se chtějí dále rozvíjet i v oblasti moderních technologií, je stále převaha. Učitelé se naučili vytvářet své hodiny v online prostředí nebo ovládat nové komunikační nástroje, což dokazuje jejich přizpůsobivost a flexibilitu. Každá mince má dvě strany, proto i distanční vzdělávání má i své negativní dopady, především na učitele a jejich žáky. Největší problém spojený s distančním vzděláváním je sociální izolace, žáci jsou vzdělávání odděleně bez zpětné vazby. Chybí jim zdravá soutěživost, kterou nelze v distančním vzděláváním pozorovat. Děti jsou již unavené, někdy i přetížené a učitelé se musí více snažit v jejich aktivizaci při online hodinách. V některých případech dochází i ke ztrátě motivace k učení, ztráty učebních návyků nebo snížení pracovní morálky. Překvapilo mě nízké procento odpovědí zaměřených na zdravotní problémy (viz. Tabulka 23 a Graf 23), které jistě z každodenního vysedávání u počítačů či mobilních telefonů hrozí. Ředitelé také vidí u žáků ztrátu motivace k učení, s tím souvisí i fakt, že učitelé při neustálé aktivizaci žáků, hledání nových metod, jak žáky zapojit, mohou vyhořet a ztratit veškerou chuť k učení. Další problémy panují v oblasti učení, větší obava je, z pohledu ředitelů, v nedostatečně probrané látce než v jejím nepochopení ze strany žáků. Zhoršení vztahů mezi žáky je v tuto dobu také vnímáno jako problém, který je spojen s distanční výukou, avšak v klasickém stylu výuky distančního vzdělávání se mohou žáci setkávat i v běžném životě, tento fakt je, dle mého názoru, umocněn probíhající pandemií Covid-19.

Vzhledem k výsledkům z výzkumné otázky č. 4 můžeme **Hypotézu 4**: Učitelé se nejvíce obávají ztráty sociálních vazeb v důsledku zavedení povinného distančního vzdělávání na základních školách, **potvrdit**.

Vyhodnocení dotazníkových otázek, které nebyly zahrnuty do výzkumu

Pro naprostou většinu učitelů a ředitelů, kteří se účastnili dotazníkového šetření, nebyly vzdělávací technologie novinkou. Tato skutečnost byla potvrzena v otázce č. 1 z dotazníku pro učitele. Na tuto otázku odpovědělo 97 učitelů (83,62 %) kladně a 19 učitelů (16,37 %) záporně. Všichni ředitelé uvedli, že jejich školy byly vybaveny technicky, tedy počítači či notebooky, 6 škol mělo proškolené pedagogy či ICT koordinátora, který se staral o potřebné technologie. Shodně také šest základních škol bylo vybaveno výukovými programy. O komunikační technologie se dále starají 2 učitelé informatiky, správce sítě či externí firma. Náhlý přechod na distanční výuku nebyl pro zúčastněné školy velkým problémem. Odpovědi získány z dotazníku pro ředitele z otázek č.1 a č. 2. Zájem o komunikační nástroje projevuje 54,31 % účastníků výzkumného šetření, předně získávají informace z internetu, poté školením a od vedení školy. Tito respondenti dávají také na rady svých kolegů. Odpovědi jsou získány z otázek z dotazníku pro učitele, otázka č. 7 a č. 7.1. Šest ředitelů preferuje společná setkávání a porady před telefonním či e-mailovým spojením, které uvedl vždy jeden ředitel. Online porady jsou pořádány v 5 základních školách a využívají MsTeams nebo aplikace Google. 3 ředitelé nemají potřebu setkávat se se svými kolegy online. Ředitelé informují zákonné zástupce pomocí e-mailů, Bakalářů, MsTeams, aplikacemi Google, Škola online či Edookit, tyto nástroje odpovídaly jednotným platformám, které ředitelé uváděli v otázce č. 13. V této nelehké době se 2 ředitelé snaží komunikovat se zaměstnanci alespoň jednou denně, 3 ředitelé několikrát týdně a 3 ředitelé informují své kolegy alespoň jednou za týden. V případě místa výkonu práce si na 7 oslovených školách mohou učitelé vybrat, zda budou s dětmi ve spojení ze školy či z domova, 1 ředitelé požaduje, aby jeho učitelé byli doma. Odpovědi získány z otázek č. 8, 9, 10, 11, 12 a 20 z dotazníku pro ředitele.

2.4.3 Diskuze výzkumného šetření

Cílem dotazníkového šetření byla komparace vybraných komunikačních nástrojů v distančním vzdělávání na základní škole. Výzkumu se zúčastnilo 8 ředitelů a 116 učitelů, kteří vyučují na základních školách v okrese Semily, tedy školách, které mají oba stupně vzdělávání.

Z výsledků šetření je vidět, jakým způsobem se proměnilo využívání komunikačních nástrojů na základních školách, které musely být uzavřeny v březnu 2020 z důvodu pandemie a učitelé a ředitelé museli přestoupit z prezenčního vzdělávání na vzdělávání distanční. Většina ředitelů, kteří se zúčastnili výzkumného šetření uvedla, že již před pandemií využívali některé online komunikační nástroje. Pro komunikaci využívali především e-maily či školní informační systémy, nejvíce systém Bakaláři, který školám poskytuje školní matriku, online třídní knihu nebo tisk vysvědčení. Se zavedením povinné distanční výuky v případech krizového stavu či uzavření škol Ministerstvem zdravotnictví museli ředitelé vybrat takovou platformu, která by kromě vedení školní matriky poskytovala i další nástroje, které jsou možné využívat při distanční výuce. V tomto případě začal být v hojném počtu využíván MsTeams, který byl školám poskytnut zdarma společně s Office 365, které školy využívaly již dříve. Bakaláři a MsTeams se tedy staly nejpoužívanějšími komunikačními nástroji v distančním vzdělávání na úplných základních školách v okrese Semily. Pod vedením ředitelů se tedy komunikační platformy sjednotily a tím i zjednodušily komunikaci s ostatními účastníky vzdělávání. Školy si osvojily tyto komunikační platformy a nyní jsou s nimi spokojeny, není tedy potřeba hledat další komunikační nástroje, které by bylo možné využívat při vzdělávání na dálku. V tomto případě by se ředitelé měli soustředit na zpětnou vazbu, společné setkání s učiteli, žáky, popřípadě se zákonnými zástupci žáků a dojít ke společnému názoru, jak tyto komunikační nástroje dále aplikovat do vzdělávacího procesu. V tuto chvíli by se ředitelé a učitelé měli věnovat více obsahu vzdělávání a předcházení problémům, které jsou spojené s distanční výukou, tedy přetížení a motivaci žáků, ale i učitelů k dalšímu vzdělávání. Učitelům bych doporučila webináře, které se soustředí na práci s komunikačními nástroji, což by mohlo vést k jejich dalšímu rozvoji. Případně se zaměřit na využití takových nástrojů, které udělají výuku interaktivnější. Projekt SYPO¹⁴ na internetovém serveru YouTube nabízí mnoho těchto webinářů či návodů, jak online hodiny zatraktivnit. Při absolvování webináře či shlédnutí návodných videí na internetu mohou učitelé nabýt většího sebevědomí a zvýšit si tak digitální gramotnost a chuť do práce s moderními technologiemi, které mohou v některých případech ulehčit jejich práci.

¹⁴ Projekt SYPO – Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů

Dotazníky tohoto výzkumného šetření byly vždy rozeslány ředitelům základních škol s prosbou o vyplnění a rozeslání jejich kolegům. Domnívám se, že z tohoto důvodu byla účast respondentů nižší než v případě přímého oslovení jednotlivých učitelů z mé strany. Ředitelé a učitelé jsou v těchto dnech již zahlceni a unaveni z trávení velkého množství času u počítačů a ztráty okamžité zpětné vazby od jejich žáků. Tento fakt potvrzují odpovědi některých učitelů: *neefektivnost výuky, demotivace žáků i učitelů, není vhodné zakládat výuku pouze na internetovém připojení, chybí osobní kontakt se žákem a z toho plynoucí jeho individuální aktuální podpora. Zvyšující se náročnost příprav uvádí učitelka druhého stupně: „Pro učitele časově velmi náročné, práci se tráví mnohem více času než při prezenční výuce.“*

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zabývala formami vzdělávání, historií a vývojem distančního vzdělávání. Dále byly zmíněny informační a komunikační nástroje ve vzdělání a jakým způsobem zasáhla české školství pandemie Covid-19. Obecně byly představeny vybrané komunikační nástroje, které mohou usnadňovat komunikaci v distančním vzdělávání.

Cílem dotazníkového šetření byla komparace vybraných komunikačních nástrojů v distančním vzdělávání na základní škole. Zjištění, zda jsou tyto vybrané komunikační nástroje využívány, který z nich je nejpoužívanější, kdo stál za jejich výběrem a v neposlední řadě, jakým způsobem se změnilo využití těchto komunikačních nástrojů před uzavřením základních škol, během jarní uzávěry a následně od začátku nového školního roku 2020/2021. Tohoto cíle bylo v práci dosaženo.

Výsledky šetření zjistily, že nejpoužívanějšími komunikačními nástroji jsou MsTeams a Bakaláři. Se zavedením povinné distanční výuky na základních školách nabyl MsTeams na popularitě především díky uskutečňování videokonferencí, které jsou doplňkem asynchronního zadávání úkolů. Uživatelé mají vše na jednom místě. MsTeams je také považován za jednotnou platformu u 53 % respondentů tohoto dotazníku. Komunikační platformy se celkově od března 2020 rozvinuly a snaží se být více intuitivní k potřebám pedagogů.

Výsledky tohoto šetření by mohly být základem pro další výzkumy na základních školách ve stejném okrese, které mají pouze první stupeň. V tomto případě by byly výsledky před uzavřením a nyní určitě velice rozdílné. Školy, které mají pouze první stupeň, jsou v okrese Semily většinou na vesnicích, kde komunikace s účastníky vzdělávání probíhá v úzkém kruhu, a není tedy potřeba komplexnějších komunikačních nástrojů. Otázkou tedy zůstává, jakým způsobem se změnila online komunikace a využití komunikačních nástrojů v malotřídních školách s příchodem povinného distančního vzdělávání.

Ředitelé by při výběru komunikačních nástrojů měli dbát na určitá pravidla. Vybírat takové nástroje či platformy, které jsou uživatelsky přívětivé, dostupné ale i bezpečné. Bezpečnost jim mohou zaručit uzavřené systémy, se kterými lze manipulovat pouze s přístupovými údaji. Při výběru zapojit i učitele, kteří mnohdy mají s některými komunikačními nástroji více zkušeností z předchozích zaměstnaní či studií. Po sjednocení platform je tedy důležitá i průběžná podpora méně zkušených pedagogů, aby jejich obavy z něčeho nového byly překonány a mohli se jednodušeji zapojovat a zvyšovat si tak svoji digitální gramotnost. Sdílení úspěchů či neúspěchů vede k dalšímu rozvoji pedagogů. Jak z našeho výzkumného šetření vyplývá, není potřeba mít

jednu jedinou platformu pro komunikaci s účastníky vzdělávání, je možná i vyhovující kombinace. V tomto případě je na místě zavést taková pravidla, aby uživatelé věděli, skrze které komunikační nástroje se dozví konkrétní informace.

Věřím, že komunikační nástroje, které jsou nyní na školách používány, zůstanou v „provozu“ i po znovu otevření škol, budou součástí i prezenčního vzdělávání a zjednoduší některé úkony spojené se vzděláváním. Je to určitý způsob, jak umožnit přístup rodičům ke vzdělávání, vše je aktuální. Například při rozšíření zadávání domácích úkolů, jejich hodnocení, při nepřítomnosti žáka, ať jsou jeho důvody jakékoliv.

Distanční výuka je možným řešením krizových situací i na základních školách, ve kterých žáci nemohou zasednout do lavic. Na nás učitelích, ale i ředitelích je nabídnout dětem širokou škálu možností, aby se mohly všestranně rozvíjet i při této formě vzdělávání. Žákům je potřeba zadávat i takové úkoly či projekty, aby se jejich schopnost komunikovat i mluveným slovem úplně nevytratila. Aby jejich každodenním programem nebylo pouhé sezení u počítačů či tabletů, ale i určitý čas strávený venku na čerstvém vzduchu.

Seznam použitých informačních zdrojů

Tištěné zdroje

1. BAREŠOVÁ, Andrea. 2003. *E-Learning ve vzdělávání dospělých*. Praha: VOX. Konference. ISBN 80-86324-27-3.
2. ČERNÝ, Michal, Dagmar CHYTKOVÁ, Pavlína MAZÁČOVÁ a Gabriela ŠIMKOVÁ. 2015. *Distanční vzdělávání pro učitele*. Brno: Flow, ISBN 978-80-905480-7-7.
3. CHRÁSKA, Miroslav. 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
4. KLEMENT, Milan, Jiří DOSTÁL, Jan KUBRICKÝ a Květoslav BÁRTEK. 2017 *ICT nástroje a učitelé: adorace, či rezistence?*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5122-0 (online: PDF)
5. KLEMENT, Milan. 2012. *E-learning: elektronické studijní opory a jejich hodnocení*. Olomouc: Agentura Gevak. ISBN 978-80-86768-38-0.
6. KOPECKÝ, Kamil. 2007. *Moderní trendy v e-komunikaci*. Olomouc: Hanex. ISBN 978-80-85783-78-0.
7. MANĚNA, Václav. 2015. *Moderně s Moodle: jak využít e-learning ve svůj prospěch*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o. ISBN 978-80-905802-7-5.
8. MANĚNOVÁ, Martina. 2009a. *Učitel primárního vzdělávání ve vztahu k ICT: (výzkum současného stavu): monografie*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-026-9.
9. MANĚNOVÁ, Martina. 2009b. *ICT a učitel 1. stupně základní školy*. [Česko]: Martina Maněnová. ISBN 978-80-251-2802-2.
10. PODŠKUBKOVÁ, Jaroslava a Jiří POSPÍŠIL. 2006. *Didaktika distančního vzdělávání v prostředí vysoké školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1541-0.
11. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. 2013. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.
12. PRŮCHA, Jiří a Jiří MÍKA. 2000. *Distanční studium v otázkách: (průvodce studujícími a zájemci o studium)*. Praha: Centrum pro studium vysokého školství. ISBN 80-863-0216-4.

13. ŠINDLEROVÁ, Irena. 2005. *Základy distančního vzdělávání*. Olomouc: Pro Centrum distančního vzdělávání UP vydala Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1224-1.
14. TELNAROVÁ, Zdeňka. 2003. *Úvod do problematiky distančního vzdělávání: [studijní materiály pro distanční kurz ...]*. Ostrava: Ostravská univerzita. Systém celoživotního vzdělávání Moravskoslezska. ISBN 80-7042-954-2.
15. ZLÁMALOVÁ, Helena. 2008. *Distanční vzdělávání a eLearning: učební text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-86723-56-3.
16. ZOUNEK, Jiří, 2009b. *Učitelé a technologie mezi tradičním a moderním pojetím*. ISBN 978-80-7315-187-4
17. ZOUNEK, Jiří, Libor JUHAŇÁK, Hana STAUDKOVÁ a Jiří POLÁČEK. 2016. *E-learning: učení (se) s digitálními technologiemi : kniha s online podporou*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-217-7.
18. ZOUNEK, Jiří. 2009a. *E-learning - jedna z podob učení v moderní společnosti*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5123-2.

Internetové zdroje

1. BAKALÁŘI. [online]. 2021 [cit.2021-1-4]. Dostupné z: <https://www.bakalari.cz/>
2. BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, Monika, Stanislav DANIEL, Roman FOLWARCZNY, et al. *Role rodičů, učitelů a moderních technologií v rozvoji čtenářské gramotnosti žáků 4. tříd ZŠ v České republice: sekundární analýza PIRLS 2016* [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2019 [cit. 2020-12-02]. ISBN 978-80-88087-21-2.
3. ČŠI. *Tematická zpráva Distanční vzdělávání v základních a středních školách*. [online]. 2021 [cit. 2021-4-4] Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Vzdelavani-na-dalku-v-ZS-a-SS>
4. ČŠI. *Vzdělávání na dálku v základních a středních školách*. [online]. 2020 [cit. 2020-12-7] Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Vzdelavani-na-dalku-v-ZS-a-SS>
5. GOOGLE CLASSROOM – Aplikace na Google Play. [online]. Copyright ©2021 Google [cit. 11.01.2021]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.google.android.apps.classroom&hl=cs&gl=US>
6. GOOGLE CLASSROOM - Internetový obchod Chrome. [online]. 2021 [cit. 2021-1-4]. Dostupné z: <https://chrome.google.com/webstore/detail/google-classroom/mfhehppjhmmnlfbopchdflgimhfhfk?hl=cs>
7. Google Meet (dříve Hangouts Meet) – bezplatné videokonference. [online]. 2021 [cit. 2021-3-24] Dostupné z: <https://apps.google.com/intl/cs/meet/>
8. Hangouts Google - Internetový obchod Chrome. [online]. 2021 [cit. 2021-3-24] Dostupné z: <https://chrome.google.com/webstore/detail/google-hangouts/nckgahadagoaajjgafhacjanaoiihapd?hl=cs>
9. MICROSOFT TEAMS. [online]. 2021a [cit.2021-1-4] Dostupné z: <https://www.microsoft.com/cs-cz/education/products/office>
10. MICROSOFT TEAMS. [online]. 2021b [cit.2021-1-4]. Dostupné z: <https://www.microsoft.com/cs-cz/microsoft-365/microsoft-teams/online-meetings>
11. Moodle, MoodleDocs. [online]. 2021 [cit. 2021-3-24] Dostupné z: https://docs.moodle.org/310/en/Main_page
12. MŠMT. *Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem*. [online]. 2020a [cit. 2020-12-7] Dostupné z: <https://www.edu.cz/metodika-pro-vzdelavani-distancnim-zpusobem/>

13. MŠMT. *Principy a zásady úspěšného vzdělávání na dálku*. [online]. 2020b [cit. 2020-12-7] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/53583/>
14. Nadace O2 [online]. 2021 [cit. 2021-3-24] Dostupné z: <https://o2chytraskola.cz/clanek/46/microsoft-teams-a-office-365-pro-skoly/11921>
15. ONLINE ŠKOLA. [online]. 2021 [cit.2021-1-12]. Dostupné z: <https://www.skolaonline.cz/O%C5%A0koleOnLine/Funkce.aspx>
16. Projekt SYPO, 2020, *Online komunikace přes systémy Škola online a Bakaláři | SYPO | #14*, Youtube video, [cit. 2021-4-1]. Dostupné z : <https://youtu.be/E1k-NueLz1A>
17. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2017 [cit. 2021-1-4]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/43792/>
18. SKYPE [online]. 2021 [cit. 2021-1-7] Dostupné z: <https://www.skype.com/cs/>
19. VOJTĚCH, Adam. *Mimořádné opatření uzavření základních, středních a vysokých škol* [online]. 2020 [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/mimoradne-opatreni-uzavreni-zakladnich-strednich-a-vysokych-skol-od-11-3-2020/>
20. WHATSAPP [online]. 2020 [cit. 2020-12-4] Dostupné z: <https://www.whatsapp.com/>
21. *Zákon č. 349/2020 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpis.* [online]. 2020 [cit. 2020-12-7] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-349>

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník pro učitele základních škol

Příloha 2 – Dotazník pro ředitele základních škol

Seznam tabulek

Tabulka 1: Zastoupení učitelů dle pohlaví a věku

Tabulka 2: Procentuální zastoupení věkových skupin podle pohlaví

Tabulka 3: Zastoupení učitelů na jednotlivých stupních

Tabulka 4: Zastoupení učitelů podle praxe

Tabulka 5: Nejčastěji používaný komunikační nástroj v distančním vzdělávání

Tabulka 6: Vyhodnocení otázky č. 6

Tabulka 7: Online komunikace před uzavřením škol

Tabulka 8: Četnost užívání komunikačních nástrojů před uzavřením škol

Tabulka 9: Využívané komunikační nástroje – jaro 2020

Tabulka 10: Využívané komunikační nástroje – podzim 2020

Tabulka 11: Vyhodnocení otázky č. 18

Tabulka 12: Vyhodnocení vývoje užívání asynchronních a synchronních nástrojů

Tabulka 13: Jednotná komunikační platforma

Tabulka 14: Vyhodnocení jednotné komunikační platformy

Tabulka 15: Vyhodnocení spokojenosti pedagogů s jednotnou platformou

Tabulka 16: Výhody jednotných komunikačních platforem

Tabulka 17: Využívání online komunikačních nástrojů i po otevření základních škol

Tabulka 18: Vyhodnocení otázky č. 2

Tabulka 19: Podpora vedení

Tabulka 20: Školení o zajištění online výuky

Tabulka 21: Vyhodnocení otázky č.19

Tabulka 22: Vyhodnocení otázky č. 20

Tabulka 23: Vyhodnocení problémů plynoucích s distanční výukou

Tabulka 24: Vyhodnocení obav ředitelů

Seznam grafů

Graf 1: Grafické znázornění věkového složení podle pohlaví

Graf 2: Grafické znázornění zastoupení učitelů na jednotlivých stupních

Graf 3: Grafické znázornění zastoupení učitelů podle praxe

Graf 4: Grafické znázornění využívání komunikačních nástrojů

Graf 5: Grafické znázornění výhod nejpoužívanějších komunikačních nástrojů

Graf 6: Grafické znázornění online komunikace před uzavřením škol

Graf 7: Grafické znázornění četnosti užívání komunikačních nástrojů před uzavřením škol

Graf 8: Grafické znázornění komunikačních nástrojů využívaných při distanční výuce na jaře 2020

Graf 9: Grafické znázornění komunikačních nástrojů využívaných v distanční výuce od září 2020

Graf 10: Grafické znázornění spojení s žáky

Graf 11: Grafické znázornění vývoje užívání vybraných komunikačních nástrojů

Graf 12: Grafické znázornění vnímání jednotné platformy

Graf 13: Grafické znázornění jednotné platformy ve škole

Graf 14: Grafické znázornění spokojenosti s jednotnou komunikační platformou

Graf 15: Grafické znázornění výhod vybraných jednotných platforem

Graf 16: Grafické znázornění komunikačních nástrojů při prezenční výuce

Graf 17: Grafické znázornění otázky č. 2

Graf 18: Grafické znázornění podpory

Graf 19: Grafické znázornění školení o distanční výuce

Graf 20: Grafické znázornění přínosu školení

Graf 21: Grafické znázornění rozvoje učitelů při distanční výuce

Graf 22: Grafické znázornění překážek distanční výuky

Graf 23: Grafické znázornění největších problémů plynoucích z distančního vzdělávání

Příloha 1- Dotazník pro učitele základních škol

Vážený respondente,

touto cestou bych Vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku na téma Komparace vybraných komunikačních nástrojů v distančním vzdělávání. Jsem studentkou 3.ročníku oboru Školský management na Karlově univerzitě. V bakalářské práci se snažím o porovnání vybraných komunikačních nástrojů, jejich oblíbenost a důvody výběru v distančním vzdělávání. Odpovědi budou vyhodnoceny a použity jako podklad k praktické části bakalářské práce.

Moc Vám děkuji za spolupráci a přeji pevné zdraví v této zvláštní době. Barbora Šídová

1. Využíval/a jste vzdělávací technologie před vypuknutím pandemie Covid-19? (osobní počítač, notebook, mobilní telefon, videokonference, vzdělávací online zdroje atd.)
 - Ano
 - Ne
 - Nevím
2. Umožnila Vám škola snadný přechod na distanční výuku?
 - Ano
 - Ne
 - Nevím
3. Jakým způsobem podporovalo vedení školy distanční výuku?
 - Zakoupení/půjčení technického vybavení
 - Proškolení v oblasti IT
 - Proškolení v oblasti distanční výuky
 - Přístup k učitelským komunitám
 - Vytvářelo specifické stránky pro online skupinu
 - Technické zázemí v budově školy
 - Vedení nepodporovalo
4. Uspořádalo vedení školy školení o zajištění online výuky určené vyučujícím?
 - Ano
 - Ne
 - Nevím
- 4.1 Dozvěděli jste se něco nového? (nové komunikační nástroje, ovládání aplikací; ...)
5. Který z uvedených komunikačních nástrojů využíváte v distančním vzdělávání nejčastěji?

- MsTeams
- Google classroom
- Bakaláři
- Moodle
- Škola online
- Skype
- WhatsApp
- E-mail
- Kombinace uvedených:
- Jiné:

6. Jaké jsou výhody (alespoň 3) Vámi vybraného nástroje? (Hezký vzhled, jednoduchý, cloudové úložiště, sdílení dokumentů, rychlý přenos informací, ...)

7. Zajímáte se aktivně o komunikační nástroje – spojení s ostatními, znali jste je již předtím?

- Ano
- Ne
- Nevím

7.1 Odkud získáváte informace?

- Školení
- Internet
- Od vedení školy
- Odborná literatura
- Jiné:

8. Jakým způsobem jste komunikoval/a online před uzavřením škol? (v rámci vzdělávání)

- MsTeams
- Google Classroom
- Google Meet
- Google Hangouts
- Bakaláři
- Moodle
- Škola online
- Skype
- WhatsApp
- E-mail
- Jiné:

9. Jak často jste komunikoval/a skrze tyto komunikační nástroje?

- Několikrát denně
- Alespoň jednou za den
- Několikrát týdně
- Jen výjimečně
- Vůbec

10. Které komunikační nástroje jste používal/a pro online komunikaci na jaře 2020 v rámci distanční výuky?

- MsTeams
- Google Classroom
- Google Meet
- Google Hangouts
- Bakaláři
- Moodle
- Škola online
- Skype
- WhatsApp
- E-mail
- Předávání psaných vzkazů
- Jiné:

11. Které komunikační nástroje používáte pro online komunikaci od září 2020 v rámci distanční výuky?

- MsTeams
- Google Classroom
- Google Meet
- Google Hangouts
- Bakaláři
- Moodle
- Škola online
- Skype
- WhatsApp
- E-mail
- Předávání psaných vzkazů
- Jiné:

12. Má Vaše škola jednotnou komunikační platformu?

- Ano
- Ne
- Nevím

12.1 – Jakým způsobem je řešena vaše online komunikace (s žáky, zákonnými zástupci)?

13. Jaká komunikační platforma je používána? (Například: Bakaláři, MsTeams, Google Classroom, e-mail ...)

14. Vyhovuje Vám jednotná komunikační platforma školy?

- Ano
- Ne
- Nevím

15. Jaké má výhody, případně nevýhody?

16. Budete nadále používat komunikační nástroje i po otevření škol?

- Ano
- Ne

- Nevím

17. Jakému spojení se žáky dáváte přednost při distanční výuce?

- Synchronní – Online
- Asynchronní – zadávání úkolů, posílání informací e-mailem
- Papírová – předávání tištěných materiálů
- Kombinace synchronní a asynchronní výuky

18. V jakém směru Vám distanční výuka pomohla?

- Zlepšení online komunikace
- Zlepšení orientace v online světě
- Naučení se něčemu novému, co do budoucna využiji
- Zlepšení práce s moderními technologiemi
- Nepomohla k ničemu

19. Největší překážky z Vašeho pohledu v přechodu na distanční výuku vidíte v:

- Nedostatečné technické proškolení
- Nezajištění technického vybavení ze strany školy
- Neznalosti komunikačních nástrojů
- Vyšší časové dotaci na přípravu hodin
- Nevidím žádné překážky
- Jiné:

20. Napište 3 největší problémy, které podle Vás plynou z distanční výuky?

21. Pohlaví

- Žena
- Muž

22. Věk

- Do 30 let
- 31–40 let
- 41-50 let
- 51-60 let
- Nad 60let

23. Učím na základní škole:

- I. Stupeň
- II. Stupeň
- Oba

24. Délka praxe na pozici učitele?

- Do 1 roku
- 1-5 let
- 6-10 let
- 11-15 let
- Nad 15 let
- Jiné:

Příloha 2 – Dotazník pro ředitele základních škol

Vážený respondente,

touto cestou bych Vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku na téma Komparace vybraných komunikačních nástrojů v distančním vzdělávání. Jsem studentkou 3.ročníku oboru Školský management na Karlově univerzitě. V bakalářské práci se snažím o porovnání vybraných komunikačních nástrojů, jejich oblíbenost a důvody výběru v distančním vzdělávání. Odpovědi budou vyhodnoceny a použity jako podklad k praktické části bakalářské práce.

Moc Vám děkuji za spolupráci a přeji pevné zdraví v této zvláštní době. Barbora Šídová

1. Jak byla vaše škola po propuknutí pandemie Covid-19 připravena na přechod k online výuce?
 - Technicky – počítače, notebooky
 - Didakticky – výukové softwary, vzdělávací aplikace
 - Personálně – proškolení pedagogové, ICT koordinátor
2. Kdo se stará o ICT vybavení?
 - ICT koordinátor
 - Učitel informatiky
 - Pověřený učitel
 - Externí firma
 - Jiné:
3. Mají učitelé poskytnuté technické vybavení od školy pro realizaci online vzdělávání?
 - Ano
 - Ne
 - Někteří mají své, někteří vypůjčené
4. Jaké technické vybavení půjčuje škola svým pedagogům?
 - Notebook
 - Tablet
 - Externí kamera
 - Sluchátka
 - Škola nezapůjčuje
 - Jiné
5. Zapůjčuje škola notebooky či tablety i žákům, kteří nemají možnost zapojení se do online výuky?
 - Ano

- Ne
6. Uspořádal/a jste školení o zajištění online výuky určené vyučujícím?
- Ano
 - Ne
7. Byl o školení zájem?
- Ano
 - Ne
8. Jakou formu komunikace preferujete vy, jako ředitel/ka?
- Společná pravidelná setkávání
 - Telefonický kontakt
 - E-mail
 - Jiné:
9. Jak často komunikujete online se svými zaměstnanci?
- Alespoň jednou za den
 - Několikrát týdně
 - Jednou za týden
 - Jen výjimečně
 - Vůbec
10. Pořádáte porady online?
- Ano
 - Ne
11. Která platforma je využívána? (Například: MsTeams, aplikace Google, Skype, WhatsApp, ...)
12. Jaký komunikační nástroj používáte v komunikaci se zákonnými zástupci dětí?
• MsTeams	• Škola online
• Google Classroom	• Skype
• Google Meet	• WhatsApp
• Google Hangouts	• E-mail
• Bakaláři	• Jiné:
• Moodle	
13. Má škola jednotnou komunikační platformu?
- Ano
 - Ne

13.1 Jakým způsobem je řešena vaše online komunikace (s žáky, zákonnými zástupci, učiteli)?

13.2 Od koho přišel impulz k využívání tohoto způsobu?

13.3 Z jakého důvodu jste zvolil/a tento způsob?

14. Jaká komunikační platforma je používána?

15. Od koho přišel impulz k využití této platformy?

- Vedení školy
- Rada školy
- Učitelé
- Zřizovatel
- Rodiče
- Jiné:

16. Z jakého důvodu jste si vybral/a tuto platformu?

17. Vypište výhody (alespoň 3) případné nevýhody (alespoň 1) této platformy:

18. Budete využívat tyto online komunikační nástroje i po znovu otevření škol?

- Ano
- Ne
- Nevím

19. Požadujete po učitelích zapojení do synchronní výuky?

- Ano
- Ne
- Jsem pro kombinaci synchronní a asynchronní výuky
- Učitelé si mohou vybrat

20. Kterému místu výkonu práce svých zaměstnanců dáváte přednost při distanční výuce?

- Na pracovišti – ve škole
- Doma
- Záleží na učiteli

21. Obáváte se některých negativních důsledků uzavření škol?

- Učitelé nestihnou probrat látku

- Žáci dostatečně nepochopí látku
- Žáci dostatečně nepochopí látku
- Žáci budou přetíženi
- Žáci ztratí motivaci
- Zhorší se vztahy mezi žáky
- Učitelé vyhoří

22. Vaše základní škola je v obci

- Do 1500 obyvatel
- Nad 1500 obyvatel

23. Pohlaví

- Žena
- Muž

24. Věk

- Do 30 let
- 31–40 let
- 41–50 let
- 51-60 let
- 61 let a starší

25. Délka praxe na pozici ředitele/ředitelky základní školy